

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1

בפני כבוד השופטת שירי היימן,
סגנית נשיאה לענייני משפחה-מחוז חיפה

תובעת א.ד.
באמצעות ב"כ עו"ד אייל רוזנשטיין

נגד

נתבעים 1. א.ס.
2. א.ס.
ע"י ב"כ עו"ד ספיר בודיק בן-צוק

פסק דין

2

3 לפני בקשה לקיום צוואת המנוח ש.ס (להלן: "המנוח") מיום 9.8.2017 (להלן "צוואת המנוח")
4 והתנגדות לה.

5 המנוח הלך לעולמו ביום 10.7.202. אחותו של המנוח (להלן: "התובעת/המבקשת") הזוכה על פי
6 הצוואה מבקשת לקיים את צוואתו. שלושת ילדיו של המנוח מתנגדים לקיומה בטענות לאי
7 כשירות המנוח, השפעה בלתי הוגנת ומעורבות בעריכת הצוואה. המתנגדים הם ילדי המנוח
8 והמבקשת היא אחותו.

9 בטרם ערך את צוואתו האחרונה, ערך המנוח צוואות קודמות ביום 12.10.2015 וביום 4.9.2016.

10

11

השתלשלות ההליכים

12 1. ביום 10.07.2020 הלך המנוח, יליד 1942, לעולמו. בעת פטירתו שהה המנוח בבית אבות
13 ^{***}, כשהוא גרוש, אב ל-3 ילדים (כולם בגירים).

14

15 2. ביום 30.7.2020 הגישה אחותו של המנוח בקשה לרשם לענייני ירושה לקיום צוואתו מיום
16 9.8.2017.

17

18 3. ביום 18.8.2020 הוגשה התנגדות לקיום הצוואה ע"י שלושת ילדיו של המנוח: מר א.ס.,
19 גב' א.ס, ומר ד.ס. וע"י גרושתו של המנוח ואימם של המתנגדים גב' ח.ס.

20

21 4. המנוח התגרש מאם ילדיו בשנת 1982. למנוח היו 3 ילדים, שלושתם סבלו ממחלות
22 נפשיות. א.ס., שהייתה בת שנתיים כשהוריה התגרשו, אובחנה כסכיזופרנית, הייתה
23 מאושפזת בבית החולים ב^{***}, היא מטופלת כיום תרופתית ומתגוררת עם אמה. (עמ' 41
24 לפרוטוקול שורה 9 ואילך). א.ס., היה בן 10 או 12 עת התגרשו הוריו, גם הוא מאובחן עם
25 סכיזופרניה פרנואידיית, אושפז בעבר וכיום מאוזן תרופתית, הוא נשוי וגם אשתו סובלת

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 ממחלת נפש. הבן ד.ס. ז"ל גם הוא סבל ממחלת נפש ונפטר עקב אירוע מוחי ביום
2 25.12.2016. כשהוא רווק וללא ילדים (עמ' 44 לפרוטוקול שורה 15 ואילך).
- 3
4 5. ביום 24.9.2020 הוגשה עמדת ב"כ היועמ"ש וכלל ההליכים הועברו לבית המשפט ביום
5 25.9.2020. בתגובתו ביקש ב"כ היועמ"ש לברר האם מונו אפוטרופסים למתנגדים 1+2
6 נוכח ההפרעות הנפשיות מהן הם סובלים, כן צוין כי מתנגד 3 נפטר לפני פטירת המנוח,
7 בשנת 2016 ועל כן אינו נמנה בין יורשיו על פי דין וכי יש לברר את מעמדה של מתנגדת 4,
8 גרושתו של המנוח שאינה נמנית על יורשיו על פי דין של המנוח ואו הזוכים על פי
9 צוואתו.
- 10
11 6. לאחר עיון בעמדת ב"כ היועמ"ש מיום 6.11.20 והסכמת המתנגדים למחיקת המתנגדים
12 3-4, נמחקו המתנגדים 3 ו-4 מההליכים.
- 13
14 7. בדיון שהתקיים ביום 4.2.21 נדונה ונדחתה בקשת המבקשת למנות אפוטרופוס לדין
15 למתנגדים 1+2, שכן למתנגדים לא מונה אפוטרופוס ועל כן הם כשירים לכל דבר ועניין,
16 ב"כ היועמ"ש הודיע שאין בכוונתו להתערב והנתבעים מיוצגים ע"י עו"ד מטעמם. כן ניתן
17 צו גילוי מסמכים וצו הסרת חיסיון כולל והדדי על מנת לברר כל דבר הרלוונטי לסוגיות
18 שבמחלוקת וכן לאסוף חומר רפואי אודות מצבו של המנוח החל מ- 1.1.2015 ועד יום
19 פטירתו. עוד נקבע כי הבקשה למינוי מומחה רפואי מטעם בית המשפט תיבחן לאחר
20 שייאסף החומר הרפואי ולאור ממצאיו.
- 21
22 8. ביום 4.2.21 התקבלה בקשת המתנגדים למתן צווים לצורך קבלת מידע רפואי אודות
23 המנוח וכן מידע אודות חשבון הבנק שלו ונקבע כי המידע מחשבון הבנק רלוונטי נוכח
24 טענות המתנגדים להשפעה בלתי הוגנת מצידה של המבקשת על המנוח ולכך שהמבקשת
25 הייתה מיופת כוח ופעלה בחשבון המנוח וכתוצאה מכך היה המנוח תלוי בה.
- 26
27 9. בקשת רשות ערעור (רמ"ש 02-21-**) שהגישה המבקשת על החלטה זו נדחתה. נקבע כי
28 מסמכי חשבון הבנק של המנוח רלוונטיים לעניין הטענה להשפעה בלתי הוגנת של
29 המבקשת בעריכת צוואת המנוח ועל כן רלוונטיים לצורך הכרעה בשאלות העובדתיות
30 והמשפטיות השוניות במחלוקת.
- 31
32 10. ביום 19.7.21, לאחר שעיינתי בחומר הרפואי שהונח בפני שממנו עלו אינדיקציות לירידה
33 קוגניטיבית המהוות ראשית ראייה מונתה ד"ר ורד טל, כמומחית מטעם בית המשפט על
34 מנת שתבדוק ותבחן האם המנוח היה כשיר לחתום על הצוואה מיום 9.8.2017. אולם
35 נקבע כי בשלב זה יישאו המתנגדים בשכר טרחת המומחית ובמסגרת פסק הדין תישקל
36 מחדש החלטה זו לאור התוצאה וחוות הדעת.
37

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 ביום 6.2.2022, הוגשה חוות דעת המומחית ד"ר ורד טל בה קבעה כי המנוח היה כשיר
2 לצוות ובמקביל היה בעל גורמי סיכון ניכרים להשפעה בלתי הוגנת עוד קבעה כי נוכח
3 מצב ראייתו לא יכול היה לקרוא מסמכים.
4
5 12. המתנגדים הגישו שאלות הבהרה למומחית ביום 13.2.22 והמומחית הגישה תשובות ביום
6 21.3.22.
7
8 13. עדי הצדדים נשמעו בישיבות שהתקיימו ביום 27.2.23, 1.3.23, 8.3.23.

תוכן הצוואה הנטענת

- 11 14. כאמור, ביום 9.8.2017 ערך המנוח את הצוואה נשוא הליך זה - צוואה בפני שני עדים
12 (עו"ד מ.ז. והגב' י.ז. - אמה של עו"ד מ.ז.). בהתאם לצוואה זו הזוכה היחידה בעיזבון
13 היא המבקשת:
14 "1. הנני מצווה כי כל צוואה אחרת שלי הקודמת לצוואה זו היא בטלה ומבוטלת ואין לה
15 תקפות כלל, לרבות הצוואה מיום 4/9/16.
16
17 2. הנני מצווה כי בעת פטירתי כל זכויותי בדירה הנמצאת ברחוב ***, הידועה כגוש ***,
18 חלקה *** בלשכת רישום המקרקעין *** וכל דירה אחרת חלופית לדירה זו ועל רכושי
19 ומקרקעין אחרים שיהיו בבעלותי ערב מותי יעברו לאחותי *** בשלמות.
20
21 3. הנני מצווה כי כל המיטלטלין, חשבונות הבנקים על שמי, לרבות חשבון מספר ***,
22 בבנק ***, סניף ***, או כל חשבון חלופי אחר ו/או נוסף, כל קופת גימל או כל קופה
23 צוברת אחרת, תכולת בית, חסכונות וכל כספים אחרים שיהיו בבעלותי ערב מותי יעברו
24 לאחותי *** בשלמות..."
25
26 15. טרם עריכת צוואה זו ערך המנוח שתי צוואות קודמות, צוואה בכתב יד מיום 12.10.2015
27 (להלן: "צוואת 2015") (נספח 3 לתיק מוצגי המתנגדים) שבה הוריש את כל רכושו
28 לתלמידו ***:
29 סעיף 2 לצוואה:
30 2. "אני מצווה כל העזבון כולל הכספים הנימצאים בחשבון הבנק *** שמספרו ****
31 ימסרו לאחר מותי לתלמידי *** בעל ת.ז."
32
33 16. כן ערך צוואה ביום 4.9.2016 בפני עדים (להלן: "צוואת 2016") (עו"ד מ.ז. והגב' י.ז. -
34 אמה של עו"ד מ.ז.) בה ציווה את כל רכושו לשלושת ילדיו (המתנגדים) בחלקים שווים
35 וכן קבע כי המבקשת תהיה מנהלת עזבונו:
36
37

"צוואה

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1
2 1. הנני מצווה כי כל צוואה אחרת שלי, הקודמת לצוואה זו היא בטלה ומבוטלת
3 ואין לה תקפות כלל.
4 2. הנני מצווה כי בעת פטירתי כל זכויותי בדירה הנמצאת ברחוב ***^{***}, הידועה
5 כגוש *** חלקה *** בלשכת רישום המקרקעין *** וכל דירה אחרת חלופית
6 לדירה זו וכל רכושי ומקרקעין אחרים שיהיו בבעלותי ערב מותי יעברו לשלושת
7 ילדיי בחלקים שווים:

8 א. ס.ד. ת.ז. *** 1/3 –
9 ב. ס.א. ת.ז. *** 1/3 –
10 ג. ס.א. ת.ז. *** 1/3 –

11 3. הנני מצווה כי כל המטלטלין, חשבונות הבנקים על שמי, לרבות חשבון מספר
12 ***^{***}, בבנק ***^{***}, סניף מספר ***^{***}, או כל חשבון חלופי אחר ו/או נוסף, כל קופת גמל
13 או כל קופה צוברת אחרת, תכולת בית, חסכונות וכל כספים אחרים שיהיו
14 בבעלותי ערב מותי יעברו לשלושת ילדיי בחלקים שווים:

15 א. ס.ד. ת.ז. *** 1/3 –
16 ב. ס.א. ת.ז. *** 1/3 –
17 ג. ס.א. ת.ז. *** 1/3 –

18 4. הנני מורה כי באם יבוא פלוני שלא צויתי לו דבר בצוואה זו בדרישה ליורשים
19 הנ"ל יהיה זכאי לקבל שקל 1 בלבד.

20 5. הנני מצהיר כי אני מבקש שמנהלת כל רכושי עזבוני ליורשיי לאחר מותי תהיה
21 אחותי גב' ד.א. ת.ז. ***^{***}
22 "....."

טענות התובעת

24 17. יש לדחות את ההתנגדות ולקיים את צוואת המנוח המשקפת את רצונו המלא והחופשי
25 ואשר עליה חתם מתוך גמירות דעת והבנה מלאה.

26 18. המנוח לא רצה להוריש דבר לילדיו, כלל העדים אשר ניהלו קשרים עם המנוח העידו על
27 כך. בשנת 2015 ערך המנוח צוואה לטובת אדם זר ואת הצוואה משנת 2016 ערך בעצת
28 המבקשת שייעצה לו להוריש את רכושו לילדיו, במקום לאדם זר.
29

30 19. המתנגדים אלו הם אשר ניסו להשפיע על המנוח. המנוח החליט לשנות את צוואתו לאחר
31 שהמתנגד 1 הגיע בליווי עו"ד לבית האבות, ניסה להחתימו על מסמכים, אך המנוח סירב
32 בתוקף. הדבר מוכיח כי המנוח היה צלול וכשיר.
33
34

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 20. המנוח הלך בעצמו לרשם לענייני הירושה לשם משיכת הצוואה משנת 2016 והפקדת
2 הצוואה משנת 2017 דבר המעיד על גמירות דעתו ורצונו הממשי בשינוי הצוואה.
3
4 21. המומחית מטעם בית המשפט קבעה שהמנוח היה כשיר לחתום על הצוואה ויש לקבל את
5 חוות דעתה.
6
7 22. המנוח לא היה עיוור ואף המומחית הסבירה שיש רמות שונות של עיוורון. הובאו ראיות
8 כי המנוח בילה את מרבית זמנו בקריאה בתנ"ך. אף אם היה המנוח כבד ראייה, העדות
9 לצוואה העידו כי הקריאו למנוח את הצוואה בקול בשפה המובנת לו והוא הקשיב והבין.
10
11 23. יש לדחות את הטענה להשפעה בלתי הוגנת שכן לא מתקיימים המבחנים הקבועים
12 בהלכת מרום. המומחית מטעם בית המשפט קבעה שהמנוח היה צלול בעת עריכת
13 הצוואה וכך גם העידו: ד"ר ד.א., הרופאה המטפלת של המנוח בתקופה הקובעת, הגב'
14 א.ג., האחיות בבית האבות "****", גב' ח.ג., מדריכת התעסוקה בבית האבות "****", עו"ד
15 מ.ז. שערכה את הצוואה הגב' י.ז., מר א.כ., חברו של המנוח מבית הכנסת.
16
17 24. מבחן העצמאות והתלות – המנוח לא היה תלוי במבקשת למילוי צרכיו הבסיסיים, שכן
18 שהה בבית האבות וכל צרכיו סופקו לו ע"י הצוות. המבקשת דאגה למנוח לליווי
19 לטיפולים רפואיים ומוצרי צריכה שונים וניכר כי תלותו הייתה בעיקרה דברי מותרות.
20
21 25. המנוח היה בקשרים חברתיים עם צוות בית האבות וחבריו לבית הכנסת והנתבע העיד
22 שנהג לבקר את המנוח דרך קבע פעם-פעמיים בשבוע. כל מי שחפץ לבקר המנוח יכול היה
23 לעשות כן.
24
25 26. המבקשת לא הייתה מעורבת בעת עריכת הצוואה, לא נכחה בעת עריכתה אלא סייעה
26 למנוח להגיע למשרד עו"ד והמתינה בחוץ. עו"ד מ.ז. ישבה עם המנוח זמן רב על מנת
27 להבין את הסיבות לשינוי הצוואה וכי הוא מבין את תוכן ומסכים לה.
28
29 27. המבקשת אינה אישה מתוחכמת, היא סעדה את הוריה ואחיה המנוח. גרסתה לא נסתרה
30 ויש לקבל בקשתה, לדחות את ההתנגדות ולתת צו קיום לצוואה נשוא הבקשה.

טענות הנתבעים

- 31
32 28. המנוח היה עובד ניקיון, מסתפק במועט ורכושו הוא דירת מגורים ב**** בשטח של כ- 25
33 מ"ר וחשבון בבנק *** עם שערך יתרה בסך כ 1,309,000 ₪ וכן חלק מדירתו של הבן ד.ס.
34

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 29. התנגדות הנתבעים בדין ובצדק יסודה, התובעת מצאה הזדמנות להשתלט על רכושו של
- 2 המנוח תוך ניצול מצבו הרפואי הקשה של המנוח ושל ילדיו מתמודדי הנפש. התובעת
- 3 השפיעה על המנוח לערוך צוואה לטובתו תוך הצגת מצג שווא כאילו ותדאג לילדיו.
- 4
- 5 30. הצוואה נערכה תחת השפעה בלתי הוגנת של התובעת על המנוח. הצוואה נשוא ההליך בה
- 6 נישל את ילדיו מרכושו נערכה 11 חודשים בלבד לאחר הצוואה משנת 2016 בה ציווה את
- 7 כל רכושו לילדיו בחלקים שווים.
- 8
- 9 31. המנוח היה עיוור ולא יכול היה לקרוא את הצוואה.
- 10
- 11 32. המומחית מטעם בית המשפט קבעה שהמנוח היה בעל גורמי סיכון להשפעה בלתי הוגנת
- 12 ואישרה שהמנוח היה עיוור ולא יכול היה לקרוא את הצוואה. כמו כן אישרה שאין בידה
- 13 נתונים בעניין מצבו הקוגניטיבי של המנוח ביום עריכת הצוואה.
- 14
- 15 33. יומיים לפני עריכת הצוואה לטובת התובעת הפיקה רופאת המוסד "****" ד"ר ד' תעודת
- 16 רופא הקובעת כי המנוח זקוק למינוי אפוטרופוס ועם מסמך רפואי זה הלכה המבקשת
- 17 לעו"ד מ.ז. לערוך צוואה לטובתה. למרות מסמך זה ולמרות שהמנוח היה עיוור עורכת
- 18 הדין החתימה את המנוח על הצוואה.
- 19
- 20 34. לאור האמור המנוח לא היה כשיר לצוות במצבו, היה עיוור ולא יכול היה להבחין בטיבה
- 21 של הצוואה.
- 22
- 23 35. הצוואה נערכה תחת השפעה בלתי הוגנת של התובעת.
- 24
- 25 36. המנוח היה תלוי בתובעת היא שלטה במנוח ביד רמה ובכך הביאה לביטול שתי הצוואות,
- 26 האחת לטובת ש.ל. והשנייה לטובת ילדי המנוח. התובעת הייתה מעורבת מעורבות פסולה
- 27 בעריכת הצוואה.
- 28
- 29 37. המומחית ציינה בחוות דעתה כי המנוח היה תלוי תלות מלאה בבית האבות למילוי כל
- 30 צרכיו הגופניים והרפואיים ותלות בתובעת לניהול ענייניו. התובעת מינתה עצמה כמיופת
- 31 כוח בחשבונו וניהלה את כל ענייניו.
- 32
- 33 38. הקשר בין המנוח לבין ילדיו, המתנגדים, היה רק באמצעות התובעת. התובעת הרחיקה
- 34 את המנוח מילדיו.
- 35
- 36 39. אשר על כן יש לקבל את ההתנגדות ולקבוע כי הצוואה אינה תקפה הן מאחר והמנוח לא
- 37 היה כשיר לחתום עליה והן מאחר ונחתמה תחת השפעה בלתי הוגנת של התובעת.

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1

דיון והכרעה

2

המתווה הנורמטיבי

3

עריכת צוואה

4

40. סעיף 26 לחוק הירושה התשכ"ה-1965 (להלן: "חוק הירושה") קובע כדלקמן לעניין

5

צוואת מי שלא ידע להבחין בטיבה של צוואה:

6

"צוואה שנערכה ע"י קטין או מי שהוכרז פסול דין, או שנעשתה בשעה שהמצווה לא

7

ידע להבחין בטיבה של צוואה – בטלה." (ההדגשה אינה במקור ש.ה.)

8

41. בפסק דינה של כב' השופטת ש. גליק בת"ע 13-10-34585 ר.א נ' מ.ז (17.09.18) [פורסם

9

במאגרים המשפטיים] התייחסה לסוגיה זו:

10

45. הפסיקה הרבתה לעסוק בשאלה מה פירוש "להבחין בטיבה של צוואה",

11

הכללים סוכמו על פי שלושה רכיבים עיקריים; מודעות המצווה לעמדה שהוא

12

ערך צוואה, ידיעתו בדבר היקף רכושו יורשיו, מודעותו באשר לתוצאות עשיית

13

הצוואה על יורשיו. עוד נקבע בפסיקה כי על המצווה להיות בדעה צלולה ולפרש

14

נכונה את המציאות הסובבת אותו, כאשר דעתו משוחררת מלחצי נפש חולניים

15

ומחשבות שווא.

16

ראה ע"א 1212/01 קרן לב"י נ' בינשטוק, פ"ד מ"ח (3) 723; ע"א 5185/99

17

היועמ"ש נ' מחם, פ"ד מ"ט (1) 38; דנ"א 1516/95 מרום נ' היועמ"ש, פ"ד נ"ב

18

(2) 813.

19

46. הפסיקה הוסיפה וקבעה כי מבחינת נטל ההוכחה, על המתנגד לקיום צוואה

20

להוכיח שהמצווה "לא ידע להבחין בטיבה של צוואה", או שחתם עליה תחת

21

השפעה בלתי הוגנת."

22

42. הנתבעים טוענים כי יש לפסול את הצוואה מאחר והמנוח לא היה כשיר לערוך צוואה

23

ונוכח השפעה בלתי הוגנת של התובעת על המנוח. הנטל להוכיח טענות אלו מוטל על

24

הטוען, דהיינו על הנתבעים.

25

43. לשם בחינת שאלת כשירות המנוח לערוך צוואה והאם הבין טיבה של הצוואה, עמדו בפני

26

בית המשפט: חוות דעתה של המומחית מטעם בית המשפט-ד"ר ורד טל, המסמכים

27

הרפואיים של המנוח, לרבות סיכומי ביקורים בקופ"ח, סיכומי אשפוזים והערכות מטעם

28

*** בית האבות בו שהה המנוח. כן נשמעו עדויות הצדדים והעדים מטעמם.

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 44. לאחר שעיינתי בחוות דעת המומחית, במסמכים הרפואיים והתרשמתי מהעדים
2 התרשמות בלתי אמצעית הגעתי למסקנה כי דין טענות המתנגדים לצוואה להתקבל.
3 למרות שהמנוח היה כשיר לערוך את הצוואה ביום 9.8.17, הגעתי למסקנה כי הצוואה
4 נערכה תחת השפעה בלתי הוגנת מצד התובעת ועל כן דין הצוואה להיפסל. נימוקי
5 יפורטו להלן.

כשירותו של המנוח בעת עריכת הצוואה

חוות דעת המומחית - ד"ר ורד טל

8 45. בחוות דעת המומחית מיום 30.1.22 קבעה המומחית שהמנוח היה כשיר בעת עריכת
9 הצוואה במקביל היה המנוח בעל גורמי סיכון ניכרים להשפעה בלתי הוגנת. כן קבעה כי
10 נוכח הפגיעה בראייה המנוח לא יכול היה לקרוא מסמכים.
11

12 46. בחוות דעת המומחית ד"ר ורד טל לעניין של המנוח לצוות במועד 9.8.17 נכתב בסיכומה:
13

14 "הנבדק סבל מתהליך דמנטי- על רקע מחלת כלי דם. שילוב יתר לחץ דם וסכרת מביא
15 לפגיעה בכלי דם בכל אברי הגוף ובמקרה של המנוח היו פגיעות בכליה, בכלי דם בגפיים
16 ובכלי דם במוח. אין תיעוד לארועים מוחיים גדולים דיים להביא לביטוי קליני טיפוסי
17 אולם הפגיעה ברקמת המוח הלכה והתקדמה. לפי החומר הקיים בפני וכפי שהוסבר
18 לאורך פרק זה בחוות דעתי הירידה היתה הדרגתית ואיטית ובעת שהיה מטופל ומוחזק
19 במסגרת, קצב ההתדרדרות היה איטי במיוחד. ולכן במועד הצוואה – 9.8.17 אני מוצאת
20 כי הנבדק היה כשיר לצוות.

21 בשל מחלותיו הגופניות ומצבו הכללי אני מוצאת כי המנוח היה קל להשפעה ובעל גורמי
22 סיכון להשפעה בלתי הוגנת. כבר ב 2016 היתה תלות מלאה בהיותו בביתו היה מחוסר
23 כל יכולת לדאוג לצרכיו ולו הבסיסיים ביותר.

24 בהמשך מדובר על תלות בבית האבות לטיפול רפואי ומסגרת תפקוד יומיומי או בעניינים
25 מורכבים יותר נזקק לאפוטרופוס (אחותו) לניהול ענייניו ורק באמצעותה תוודק הקשר
26 בינו לבין ילדיו כפי שמצויין ברישומי ***.

27 גורמי סיכון להשפעה בלתי הוגנת היו ירידה קוגניטיבית, עיוורון ויכולת מצומצמת לנהל
28 עניינים פרוצדורליים או כלכליים.

29 לסיכום: בהסתמך על החומר הקיים בפני אני מוצאת כי בתאריך 9.8.17 היה המנוח
30 ס.ב. ז"ל כשיר לצוות. במקביל היה המנוח בעל גורמי סיכון ניכרים להשפעה בלתי
31 הוגנת. לעניין הראיה המנוח היה מחוסר יכולת לקריאת מסמכים. "
32

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 47. המומחית מתארת כי ביום 20.9.2016 סודר המנוח ב *** וממסמכי בית האבות אין עדות
2 להערכה של יכולות קוגניטיביות, אך בשבועות הראשונים מתוארת הסתגלות טובה,
3 שיפור במצבו הרפואי. המנוח מתואר סובל מעיוורון, אך מסוגל ללמוד את המקום
4 ולהתמצא בו, ליצור קשרים חברתיים, להשתתף בפעילויות ולהסתובב לבד עם ההליכון.
5
- 6 48. התעודה הרפואית מיום 7.8.2017 (נספח 4 למוצגי התובעת) בה מציינת ד"ר דולזינסקי כי
7 המנוח זקוק למינוי אפוטרופוס על גופו ורכושו מבוססת על ההסבר כי "הוא הולך בקושי
8 בעזרת הליכון וזקוק לאפוטרופוס שיטפל בכל צרכיו." אולם בד בבד היא מציינת
9 שהמנוח במצב נפשי תקין, מתמצא בזמן ובמקום, צלול ומבין עניין, כך שהמומחית
10 מסיקה כי במועד זה היה המנוח כשיר.
11
- 12 49. תעודה זו בה צוין כי המנוח צלול ומבין עניין, מתמצא בזמן ובמקום, נכתבה יומיים לפני
13 שנערכה הצוואה נשוא ההליך.
14
- 15 50. המומחית מתארת כי במרץ 2018 בעת ישיבת צוות ב*** תואר כי המנוח מתפקד כעצמאי,
16 תקשורתי, פעיל ומרוצה מחייו, לא נערכה הערכת קוגניטיבית.
17
- 18 51. ביולי-אוגוסט 2018 לאחר ניתוח קטיעה מתחת לברך הוא מועבר להמשך טיפול בבית
19 חולים *** , ושם בהערכה קוגניטיבית מקבל ציון של 18 מתוך 30. רק בתקופה זו נצפה
20 ליקוי בזיכרון, בקשב, בחישוב ובהתמצאות.
21
- 22 52. מכאן מסיקה המומחית כי ביום עריכת הצוואה 9.8.2017 היה המנוח כשיר לערוך צוואה
23 ולחתום עליה.
24
- 25 53. חוות דעתה של המומחית התבססה על המסמכים הרפואיים שעמדו בפניה: סיכומים
26 מאשפוזים בבית החולים *** , מרכז רפואי *** , בית חולים *** , סיכומים ממרפאות קופת
27 חולים *** , חומר רפואי מבית האבות *** , סיכומים מביטוח לאומי -טופס תפקודי
28 סיעודי.
29
- 30 54. למומחית נשלחו שאלות הבהרה. המומחית נשאלה האם ייתכן והמנוח, אשר לגביו כבר
31 נקבע בתחילת 8/2016 כי הוא "לסירוגין מתמצא במקום זמן ואנשים" וביום 16.8.2018
32 נכתב לגביו כי הוא "מתמצא חלקית בזמן ומקום, עלול לאבד את הכשירות לצוות.
33 המומחית ענתה במסגרת התשובות לשאלות הבהרה, שניתנו ביום 21.3.22:
34 "אדם במצב כזה עלול לאבד את הכשירות לצוות בהמשך עם התקדמות מחלתו כתלות
35 בגורם הירידה הקוגניטיבית, מידתה, מהלכה מצבו הכללי ועוד גורמים רבים. מאידך,
36 באם מדובר בהחמרה שהיא חריפה וחולפת (כגון משנית למצב גופני חריף) הרי שיייתכן
37 גם שיפור."

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1
2 55. בחקירתה הסבירה המומחית שבשני מועדים אלו המנוח היה במצב של מחלה גופנית
3 חריפה וסביר שהיה במצב בלבולי, מצב שאינו שולל כשירות לחלוטין אך ירוד יותר
4 בהשוואה למצב פחות חריף וייתכן שבמצבים כאלו קיימת החמרה עד מצב של היעדר
5 כשירות. המומחית השיבה שאינה יכולה לומר כיום מה היה המצב הקוגניטיבי של המנוח
6 ביום חתימת הצוואה ממש, אך הבהירה שהצוואה נערכה בתקופה יציבה בין אשפוזים
7 חריפים. (עמוד 38 לפרוטוקול שורה 4 ואילך).
- 8
9 56. מסקנתה של המומחית היא כי המנוח היה כשיר לחתום על צוואה ביום 9.8.2017.
- 10
11 57. עוד קבעה כי היה בעל גורמי סיכון ניכרים להשפעה בלתי הוגנת- אך סוגיה זו תיבחן
12 בהמשך.
- 13
14 58. אמנם בית המשפט אינו חייב לאמץ את חוות דעת המומחית מטעמו, אולם בענייננו אין
15 מקום שלא לקבל את חוות דעתה.
- 16 59. כידוע, הפסיקה ייחדה משמעות רבה לחוות דעת של מומחה מטעם בית המשפט. ראה
17 פסק הדין בע"א 3056/99 שטרן נ' המרכז הרפואי ע"ש חיים שיבא פ"ד נ"ו (2) 936,
18 בעמוד 949 בו נקבע:
- 19 **"משמנה בית המשפט מומחה על מנת שחוות דעתו תספק לבית המשפט נתונים**
20 **מקצועיים לצורך הכרעה בדיון, סביר להניח שבית המשפט יאמץ ממצאיו של**
21 **המומחה, אלא אם כן נראית סיבה בולטת לעין שלא לעשות זאת... אך כאמור לא**
22 **ייטה בית המשפט לסטות מחוות דעתו... בהעדר נימוקים כבדי משקל, שיניעוהו**
23 **לעשות כן."**
- 24 60. בעמ"ש (חל') 14140-01-18 עזבון המנוח XXX הנכדים נ' הבן (20.10.18) [פורסם
25 במאגרים המשפטיים] התייחסה כב' הש' אספרנצה אלון לבחינת כשירות אדם בזמן אמת
26 ובהעדר בדיקה שכזו הבדיקה תיערך באמצעות חוות דעת שהיא בבחינת מבט לאחור:
- 27 **"25. אכן ראוי כי כשירותו של אדם תיבחן "בזמן אמת" במועד ביצועה של הפעולה**
28 **המשפטית.**
- 29 **אך בהיעדר בדיקה שכזו, אין מנוס אלא לערוך חוות דעת שהיא בבחינת "מבט**
30 **לאחור", על יסוד המסמכים הרפואיים שנערכו בסמוך למועד ביצועה של הפעולה**
31 **המשפטית.**

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 חברי, כב' השופט ס. ג'יוסי, כתב עוד בת"ע (נצ') 1128/08 המנוחה ז.ח. נ' ק.ט.
2 (פורסם בנבו) (8.3.2012), כי "מומחה רפואי רשאי לבסס חוות דעתו על תוצאות
3 בדיקות שנערכו במועד מוקדם יותר, על ידי רופאים עמיתים, ולמעשה במקרים רבים
4 אין לו דרך אחרת אלא לנהוג כך, ואין זו אלא דרך עבודה מתבקשת וסבירה". ראו גם
5 שוחט, גולדברג ובלומין דיני ירושה ועזבון, עמ' 97 (מהדורה שישית, 2005).

6 על הקושי המובנה בחוות דעת "שבדיעבד", כאשר מושא חוות הדעת, אינו בין החיים
7 ומשכך לא נבדק, עמדה על כך המומחית בחוות דעתה וכן בתשובותיה בחקירה
8 הנגדית "כי בדיקה בדיעבד, לאחר המוות, נופלת במובהקות שלה בהשוואה לבדיקה
9 של אדם" (שורה 8, עמ' 52 לפרוטוקול מיום 21.2.16), "תמיד בחוות דעת בדיעבד, יש
10 אי וודאות מסוימת, אלא אם כן יש בדיקה מאוד מכוונת לנושא שיפוט והבנה
11 מעמיקים, ראוי היה שזה ייעשה לאישה כזאת" (שורות 3-4, עמ' 55 לפרוטוקול).
12 בפסק דינו של בית משפט קמא קיימת התייחסות מפורשת לעניין זה "נוכח קושי
13 מובנה זה, נקבע כי אין חוות דעת המומחה מהווה ראיה שאין בלתה ובית המשפט
14 יכול ויסתייע בראיות נוספות ואף רשאי להעדיף עדויות/ראיות אלו על פני חו"ד
15 המומחה" (סעיף 79 לפסק הדין וההפניות אליהן הפנה בית משפט קמא).

16 מתוך עמדת מוצא זהירה זו, בחן בית משפט קמא את חוות דעת המומחית אל מול
17 תשובותיה בחקירה הנגדית, ואת העדויות הנוספות שנשמעו בפניו, ומצא כי הן
18 משתלבות ותואמות את מסקנת המומחית כי המנוחה לא הייתה כשירה באופן
19 המקנה לה גמירות דעת לחתום על מסמכי המתנה במועד בו נחתמו. מסקנתו היא
20 המסקנה המתבקשת.

21 61. חוות דעתה של המומחית מפורטת ומבוססת היטב על המסמכים הרפואיים של המנוח.
22 המומחית התמודדה עם שאלות ההבהרה ועם השאלות בחקירתה הנגדית ולא שינתה את
23 מסקנתה.

24 62. אולם מאחר וחוות דעתה של המומחית היא רטרופקטיבית ומסקנותיה משוערות בלבד
25 יש לבחון את העדויות הנוספות שהוצגו על מנת לבדוק אם יש בהן בכדי לאשש את
26 מסקנתה של המומחית כי היה כשיר לצוות או שמא לסתור אותה.

27 עדויות ביחס למצבו הבריאותי של המנוח

28 63. המומחית סקרה את המסמכים הרפואיים שהוצגו בפניה והגיעה למסקנה כי המנוח היה
29 כשיר לצוות. במסקנתה תומכות עדויות שהוצגו בפניו.

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 64. אחות מבית אבות *** , גב' א.ג., העידה שהמנוח היה עצמאי צלול ודעתן וכי מצבו
2 השתפר מאז נכנס ל***:
- 3 ש. " את זוכרת אם הוא היה עצמאי?
4 ת. אני הכרתי אותו גם לפני כריתת הרגל וגם אחרי.
5 ש. הוא היה עצמאי בשתי התקופות?
6 ת. לפני הוא היה עצמאי. אחרי זה עזרנו לו מהכסא למיטה.
7 ש. הוא היה צלול ודעתן?
8 ת. כן. " (עמוד 22 לפרוטוקול שורה 22 ואילך)
- 9 65. כשנשאלה בעניין המסמך הרפואי מיום 7.8.2019 (נספח 4 למוצגי התובעת) בו נקבע כי
10 המנוח זקוק לאפוטרופוס, טענה כי לא היה כל צורך בכך:
- 11 ש. " לפי מה שסיפרת על מר ס'. הוא היה זקוק לאפוט' או עצמאי?
12 ת. הוא לא היה זקוק. הוא היה עצמאי.
13 ש. לא היה מצב שאת יודעת אותו שהוא הומלץ למנות לו אפוט'
14 ת. לא יודעת.
15 ש. את לא מכירה מסמך שלמנות אפוט' למר ס'?
16 ת. לא היה דבר כזה. הוא היה צלול לגמרי. " (פרוטוקול עמוד 24 שורות 3 ואילך).
- 17 66. גברת ח.ג., מדריכת תעסוקה בבית אבות *** , העידה כי "הדיירים כולם אהבו אותו. הוא
18 היה אדם חברותי.... הוא ידע מה הוא רוצה היו לו דעות משלו. הוא היה מאוד
19 עקשן.... הוא היה נחוש בדעתו וידע לצטט פסוקים מהתנ"ך. " (עמ' 26 לפרוטוקול שורה
20 19 ואילך).
- 21 67. המסמך הרפואי היחיד שממנו ניתן ללמוד כביכול כי המנוח היה זקוק למינוי אפוטרופוס
22 טרם חתימת הצוואה הוא תעודת רופא מיום 7.8.2017 (ש 58 בתיק המוצגים של
23 הנתבעים) עליה חתומה רופאת *** ד"ר ד.א.. וכך העידה לגבי עריכת המסמך:
- 24 ש. " מפנה לעמ' 58, לאיזו מטרה המסמך הזה שימש?
25 ת. אם משפחה מבקשת, ביטוח לאומי, יש הרבה סיבות.
26 ש. המסמך זה לצורך מינוי אפוט'?
27 ת. כן. אולי כתוב שם אפוט'.
28 ש. את הגעת למסקנה באותו יום שחתמת עליו שהמנוח זקוק לאפוט' ?
29 ת. נכון.
30 ש. זקוק לאפוט' לכל עניין גם רכושי וגם גופני?

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 ת. כן. יש הבדל? בשבילי אין הבדל. היא מבקשת מסמך, אני חייבת לתת מסמך
2 איך הוא מרגיש.
3 ש. מי ביקש? א.ד.?
4 ת. כן. חוץ מ-א.ד. לא ראיתי כלום.
5 ש. כשא.ד. ביקשה את המסמך הכנת ונתת לא.ד.?
6 ת. נו, כן.
7 ש. היא אמרה לך שהמסמך הזה כדי למנות אותה לאפוט'
8 ת. כן.
9 ש. לא לשום דבר אחר?
10 ת. לא. אם כתוב אפוט' זה רק למילה של א.ד.. היא מבקשת אפוט' ואני כותבת
11 לאפוט'.
12
13

העדה ענתה לשאלת ביהמ"ש:

- 14 ש. נותנים לאדם אפוט' כשהוא לא יכול להחליט על עצמו ומישהו אחר צריך
15 להחליט על עצמו. אבל את אמרת שהוא יכול, הוא תמצא בזמן, מבין עניין. האם
16 הוא יכול היה לקבל אפוט' או לא?
17 ת. אולי הוא עיוור? בחיים צריך למלא את המסמכים יכול או לא יכול.
18 (עמוד 68 לפרוטוקול שורה 18 ואילך)

- 19 68. תעודה זו מבססת למעשה את מסקנה המומחית שהמנוח היה כשיר לערוך צוואה.
20 בתעודה עצמה מצויין במפורש כי "מצבו הנפשי תקין מתמצא בזמן ובמקום צלול מבין
21 עניין...". הצורך במינוי אפוטרופוס קיים לדעת הרופאה מאחר שעקב מחלותיו הפיזיות
22 הוא אינו מסוגל לטפל בענייניו. בעדותה הסבירה כי ערכה את המכתב לבקשת התובעת
23 ומאחר ומצב ראייתו הקשה עליו לטפל בענייניו.

- 24
25 69. הרופאה הוסיפה והעידה:

- 26 ש. " מפנה לעמ' 285 בתיק המוצגים שלנו, כתוב שם שאחותו מסרה שחוזר על אותם
27 דברים ושוכח הרבה. זוכרת שהמנוח היה שוכח הרבה דברים?
28 ת. לא. הוא מתמצא ולא היתה ירידה קוגניטיבית רק בעיה שלא רואה. דיברתי
29 איתו.
30 ש. את רופאה כללית, עשו לו פעם בדיקה קוגניטיבית?
31 ת. כן. כמה פעמים. יש שם במסמכים. חשוב בשבילנו שכתוב שם למטה שהוא
32 מתאים למקום שלנו.
33 ש. אבל זו לא בדיקה קוגניטיבית?

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 ת. יש פסיכוגריאטר, יש בדיקה קוגניטיבית, יש הכל. כתוב שהוא מתאים
2 למקום. " (עמ' 71 לפרוטוקול שורה 31 ואילך).
3 70. מכאן עולה כי הן המסמכים הרפואיים והן העדויות תומכות במסקנת המומחית כי
4 המנוח היה כשיר קוגניטיבית לערוך את הצוואה מיום 9.7.2017.

השפעה בלתי הוגנת

6 71. סעיף 30 (א) לחוק הירושה קובע כי הוראת צוואה שנעשתה מחמת השפעה בלתי הוגנת –
7 בטלה.
8 72. בדנ"א 1516/95 מרום נ. היועמ"ש פ"ד נ"ב (2) 813 (להלן: "דנ"א מרום") קבע השופט
9 מצא בעמ' 826:

10 "הנחת המוצא של חוק הירושה היא שהצוואה כשרה. הנטל להוכיח שהמצווה עשה את
11 צוואתו מחמת השפעה בלתי הוגנת מוטל על הטוען לקיומה של השפעה בלתי הוגנת, וכל
12 ספק בעניין זה פועל לטובתו של מבקש הקיום..."

13 בספרם פירשו שוחט, גולדברג ופלומין את משמעותה של השפעה בלתי הוגנת:

14 "עניין לנו בהשפעה הבלתי הוגנת, שאינה השפעה שגרתית מעשה יום יום, אלא השפעה
15 שיש בה מרכיב של אי-הגינות על פי המושגים החברתיים והמוסריים שלנו (ע"א
16 5185/93 היועמ"ש נ' מרום פ"ד מט(1) 318; ע"א 3828/98 מיכקשווילי נ' מיכקשווילי
17 פ"ד נד(2) 337).

18 קיומה של השפעה בלתי הוגנת או היעדרה צריכים להיקבע על פי עובדותיו של כל
19 מקרה ומקרה.
20 ...

21 בדנ"א 1516/95 מרום נ' היועמ"ש פ"ד נב(2) 813 קבע השופט מצא ארבעה מבחנים שיש
22 בהם כדי לסייע לבית המשפט להכריע בדבר קיומה של השפעה בלתי הוגנת".
23 ראו: שוחט; גולדברג; פלומין דיני ירושה ועזבון (מהדורה שביעית) התשע"ד-2014, עמ'
24 124 ובעמ' 271..

25 המבחנים האמורים הם: תלות ועצמאות; תלות וסיוע; קשרי המצווה עם אחרים;
26 נסיבות עריכת הצוואה.

27 "כיצד ועל יסוד מה עשוי בית-המשפט לקבוע, שהמצווה היה תלוי בנהנה, וכי תלותו
28 הייתה בעוצמה מספיקה להקמת חזקה בדבר קיומה של השפעה בלתי הוגנת? בפסיקה
29 נעשה שימוש בביטוייה המוכרים של התלות כבאבני-בוהן, שבית-המשפט עשוי

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 להסתייע בהן בבואו להכריע בשאלה זו. ארבעת המבחנים העיקריים הם: מבחן
2 העצמאות; מבחן הסיוע; מבחן הקשר עם בני-אדם אחרים ומבחן נסיבות עריכת
3 הצוואה. "דנ"א מרום עמ' 827.

4 וכך תוארו המבחנים על יד השופט מצא בדנ"א מרום:

5 "תלות ועצמאות: המבחן הבסיסי להכרעה בדבר קיומה ועוצמתה של תלות הוא מבחן
6 העצמאות. זהו מבחן של מידה, המיוסד על היותן של "עצמאות" ו"תלות" שני מושגים
7 הפכיים. השאלה שבית-המשפט מציג לעצמו היא, כלום בתקופה הרלוונטית לעשיית
8 הצוואה היה המצווה "עצמאי" – מן הבחינה הפיזית ומן הבחינה השכלית-הכרתית –
9 ועד כמה."

10 "תלות וסיוע: מקום שבו מתברר, כי המצווה אכן לא היה עצמאי, ועקב כך נזקק לסיוע
11 הזולת, מתעורר צורך לבחון אם הקשר שהתקיים בינו לבין הנהנה התבסס על מתן
12 הסיוע שהמצווה נזקק לו.... ואם היה זה הנהנה, אשר סייע למצווה להתגבר על קשייו
13 ומגבלותיו, ייטה בית-המשפט לקבוע שהמצווה היה תלוי בנהנה.... חשיבות מיוחדת
14 נודעת, בעניין זה, לשאלה אם הנהנה היה היחיד שסייע למצווה בכל צרכיו, או שהמצווה
15 הסתייע גם באחרים."

16 קשרי המצווה עם אחרים: ההכרעה בשאלה, אם ועד כמה היה המצווה תלוי בנהנה,
17 עשויה להיות מושפעת גם מהיקף הקשרים שקיים המצווה עם אחרים זולת הנהנה
18 וממידתם. ככל שיתברר כי בתקופה הרלוונטית לעריכת הצוואה היה המצווה מנותק
19 לחלוטין מאנשים אחרים, או שקשריו עם אחרים היו מועטים ונדירים, תתחזק ההנחה
20 שהמצווה אכן היה תלוי בנהנה..."

21 נסיבות עריכת הצוואה - במסגרת זו נבחנת גם מידת המעורבות של הנהנה בעריכתה.
22 יכול שמעורבות הנהנה בעריכת הצוואה אינה מגעת כדי פסילת הצוואה מכוח סעיף 35
23 לחוק הירושה, אולם היא תהווה ראיה לכאורה לקיומה של השפעה בלתי הוגנת על
24 המצווה או למצער שיקול רלוונטי להקמת חזקה בדבר קיומה של השפעה כזו עליו.

25 מבחן הנישול - במסגרתו בודק בית המשפט האם הייתה סיבה לנישולם של יורשיו
26 החוקיים של המנוח. ככל והמצווה בחר לצוות את מלוא רכושו לנהנה אחד הדבר עלול
27 לחזק את החלת החזקה בדבר קיומה של השפעה בלתי הוגנת."

28 73. בסיכום חוות דעתה קבעה המומחית: "בהסתמך על החומר הקיים בפני אני מוצאת כי
29 בתאריך 9.8.17 היה המנוח ש.ס. ז"ל כשיר לצוות. במקביל היה המנוח בעל גורמי סיכון

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 ניכרים להשפעה בלתי הוגנת. לעניין הראיה המנוח היה מחוסר יכולת לקריאת
2 מסמכים."

3
4 74. בחקירתה נשאלה אודות בעניין גורמי הסיכון להשפעה בלתי הוגנת:

5 "ש. האם לדעתך קיים "מקבילית מוחות" בין השפעה בלתי הוגנת מצד אחד לבין
6 מצב של כשירות? כלומר, ככל שהכשירות של הבן אדם עולה ככה השפעה בלתי
7 הוגנת קטנה או ככל שההשפעה בלתי הוגנת עולה, אפילו באופן קיצוני, ככה
8 הכשירות של הבן אדם יורדת? האם יש מאמרים שמתייחסים לנקודה הזאת?
9 ת. אני לא מומחית במשפטים. להבנתי, כשאדם לא כשיר אין שאלה של השפעה
10 בלתי הוגנת. היא קיימת רק כשאדם כשיר וככל שהוא חזק יותר קוגניטיבית,
11 יותר קשה להשפיע עליו. ככל שהוא ירוד קוגניטיבי הוא יותר בסיכון להשפעה
12 בלתי הוגנת אבל זה לא גורם הסיכון היחידי.

13 ש. כלומר, את מקבלת את הנקודה שקיימת איזושהי מקבילית מוחות?
14 ת. זה אחד מגורמי הסיכון וכן, מידתו משפיעה על מידת הסיכון. " (עמ' 38
15 לפרוטוקול שורה 24 ואילך).

16 המבחן הראשון: תלות ועצמאות- במסגרת מבחן זה יש להכריע בשאלה האם המנוח היה
17 עצמאי מבחינה פיזית ומבחינה שכלית הכרתית?

18 75. המנוח נקלט ב*** ביום 20.9.2016. בגיליון הקבלה צוין כי "זקוק לעזרה כעוור" (עמ' 84
19 לתיק המוצגים של הנתבעים).

20
21 76. בגיליון מעקב רופא בסמוך למועד קבלתו (עמ' 78 לתיק המוצגים של הנתבעים) נכתב כי
22 המנוח "חולה עיוור זקוק לעזרה קלה ברחיצה והלבשה...רואה רק אור וחושך." כן צוין
23 כי התוכנית היא מעקב אחר יתר לחץ דם וסוכרת. ביום 7.12.2016 מצוין כי הוא "מתהלך
24 עם הליכון לבד" ו"מאוזן מבחינת רמת סוכר בדם".

25
26 77. בפרוטוקול ישיבת צוות רב מקצועי מיום 20.9.2016 (עמ' 100 לתיק המוצגים של
27 הנתבעים) מצוין כי סובל מסכרת ולחץ דם גבוה גלאוקומה, מאוזן תרופתית, בעל שרידי
28 ראייה מעטים.

29 78. בתעודת הרופא מיום 7.8.2017 (עמ' 58 למוצגי הנתבעים) מציינת ד"ר ד' כי עקב מחלותיו
30 הפיזיות, אינו מסוגל לטפל בענייניו. היא מציינת כי הוא הולך בקושי בעזרת הליכון.

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 79. המנוח היה אם כן מוגבל פיזית, הן מבחינת ניידות- התהלך עם הליכון, והן מבחינת
2 ראייתו, ממנה נותרו שרידים בלבד.
- 3 80. בחוות דעתה ציינה המומחית בעמ' 5 כי המנוח היה במעקב במרפאת עיניים. ביוני 2016
4 נמצאת ראייה ירודה מאוד בימין ושרידי ראייה בעין שמאל. באוגוסט 2016, מתואר עיוורון
5 כמעט מלא בשתי העיניים באבחנה של פגיעה רשתית משנית לסכרת. במאי 2017 נעשה
6 ניסיון להחלפת עדשה, אך הראייה נשארה ירודה מאוד על גבול העיוורון.
- 7 81. גברת ח.ג., מדריכת תעסוקה בבית אבות ***, העידה בעניין זה:
8 "ש. הוא היה יכול לקרוא מסמכים?
9 ת. לא. אני הייתי מקריאה לו עיתונים. את החרוזים הוא השחיל. הם היו קלים
10 להשחלה. הוא היה עושה את זה במהירות. אני חושבת שהיתה לו ראייה
11 חלקית. הוא ידע לתאר שאני בלונדינית. אז הוא ראה משהו." (עמוד 27
12 לפרוטוקול שורה 16 ואילך).
- 13 82. רופאת *** ד"ר ד.א. העידה אף היא בעניין מצב ראייתו, אמנם עדותה לא הייתה
14 החלטית, אך היא סתרה את המסמכים הרפואיים ואת עדותה של ח.ג. המסקנה היא כי
15 המנוח לא יכול היה לקרוא מסמכים:
- 16 "ש. האם הוא יכול היה לקרוא מסמכים?
17 ת. לא יודעת. אני מתקשה לענות. לא ראיתי שהוא קרא משהו, עיתון או משהו. לא
18 יודעת.
- 19 ש. מכירה את התיק הרפואי של המנוח?
20 ת. כן. אני עובדת עם תיק.
21 ש. ב *** וגם את בתור רופאה ב ***, הגדרתם אותו כעיוור?
22 ת. לא.
23 ש. ברישומים שלכם ב *** היה רשום כעיוור?
24 ת. לא רשמתי שעיוור. אחרי הניתוח ראה יותר טוב.
25 ש. מפנה אותך לעמ' 78 בתיק מוצגים של הנתבעים, זה דף מעקב הרופא המטפל,
26 נכון?
27 ת. כן.
28 ש. מפנה לשורה העליונה כתוב חולה עיוור, זקוק לעזרה ואת חתומה על המסמך
29 שכתוב שהוא עיוור?
30 ת. נכון. אבל. כן.

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 ש. מה שאת אומרת שלא היה עיוור זה לא נכון כי במסמכים שכתבת וחתמת כתוב
2 שהוא עיוור, נכון?
3 ת. זה לפני הניתוח. אחרי הניתוח זה תמונה אחרת. " (עמוד 66 לפרוטוקול שורה 24
4 ואילך).
5 ש. מפנה לעמ' 61 לתיק המוצגים שלנו, יש תאריך 10.8.17 שם כתוב עיוור,
6 מאשרת?
7 ת. נו, טוב. אמרתי שיש רמה לעיוור.
8 ש. לגבי רמת העיוורון של המנוח, הוא רואה רק אור וחושך ולא יכול לקרוא
9 מסמכים?
10 ת. אני לא ראיתי שפעם כתב משהו. אני חושבת שלא יכול לפני הניתוח, אחרי
11 הניתוח אני מתקשה להגיד.
12 ש. היתה פה בעדות ח', מכירה אותה?
13 ת. עו"ס.
14 ש. היא אמרה בעמ' 27 לפרוטוקול שורה 20 שהוא היה עיוור ולא יכול היה לקרוא
15 מסמכים?
16 ת. אולי.
17 ש. היא צודקת?
18 ת. אני חושבת שהוא לא יכול היה לקרוא אבל מתמצה במקום כן. בשירותים,
19 מיטה."
20 (עמוד 67 לפרוטוקול שורה 16 ואילך)
83. מכאן מסקנתי היא שהמנוח היה מוגבל מאוד פיזית, הן בהליכתו והן בראייתו שהגיעה
21 עד כדי עיוורון כמעט מוחלט. מהחומר הרפואי ומהעדויות עולה שהמנוח לא יכול היה
22 לקרוא מסמכים. מצב בריאותי זה הפך את המנוח לתלוי בעזרת הזולת.
23
24
84. התובעת העידה שהיא זו שהעניקה למנוח את הסיוע לו היה זקוק בכל המישורים, ליווי
25 לבדיקות, טיפולים, ניתוחים וכן טיפול בכל ענייניו, כולל ענייניו הכספיים:
26 ש. "איך היתה השהות שלו ב***?"
27 ת. מאוד טובה. היה מרוצה. כל דבר שהיה צריך הייתי. לקחתי אותו לבתי חולים,
28 ביקורות וניתוחים. כל מה שהיה זקוק אני הייתי שם.
29 ש. היה עוד מישהו שעזר לו?
30 ת. רק אני. אחים שלי נתנו לי יפוי כח. כך אחי היה לידי. יודע מה עשיתי בשביל
31 אבא ואמא. אחים שלי בזמנו נתנו לי יפוי כח להורים. " (עמ' 12 לפרוטוקול
32 שורה 12 ואילך).
33
34 ובהמשך:

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 ש" היית אפוטרופוס עליו?
2 ת. ברור. מי טיפל בו, מי שילם לו תשלומים?
3 ש. מי מינה אותך להיות אפוטרופוס שלו?
4 ת. הוא.
5 ש. האם קיבלת אישור מינוי אפוטרופוס לבית משפט?
6 ת. לא. הלכנו לבנק. עו"ד ייצגה אותי. גם להורים שלי עשו אותי אפוטרופוס.
7 ש. היה לך צו למנוי אפוטרופוס?
8 ת. מה זה צו? גם הוא ביקש ואמר שאני אוכל לנהל לו את העניינים. ביקש בע"פ."
9 (עמוד 13 לפרוטוקול שורה 25 ואילך)
10 וכן:
11 ש" לש.ס. היה חשבון בנק?
12 ת. כן. בנק ***.
13 ש. היתה לך נגיעה לחשבון הזה?
14 ת. ברור. לכל דבר. אבל לא נגעתי בו לכלום. רק לצרכיו.
15 ש. היית מיופת כח בחשבון?
16 ת. ברור. גם של אחותי. הייתי מיופת כח של ש.ס. מאז שהוא היה זקוק שאנהל לו
17 את העניינים.
18 ש. את יודעת כמה כסף יש בחשבון?
19 ת. קשה לי לזכור. מה זה רלבנטי?
20 ש. נכון שיש בחשבון סדר גודל של 1.4 מליון ש"ח?
21 ת. לא יודעת. אולי. אולי קצת יותר ממליון. לא התעסקתי בזה. אם בדקת זה מה
22 שיש. יש מעל מליון כנראה שיש. נו אז מה? לא מעלתי לו בשקל." (עמ' 14
23 לפרוטוקול שורה 12 ואילך).
- 24 85. גב' א.ג., אחות בבית האבות, העידה שהתובעת ורק היא נהגה לבקר ולטפל במנוח. "היא
25 הייתה לוקחת אותו לכל מקום... היתה זמינה במשך 24 שעות." (עמ' 23 לפרוטוקול
26 שורה 16 ואילך). הגב' ח.ג., מדריכת התעסוקה בבית האבות גם היא העידה כי א.ד.
27 הייתה היחידה שטיפלה במנוח. (עמ' 26 לפרוטוקול שורה 1 ואילך).
- 28 86. אחיו של המנוח, י.ס. אף הוא העיד כי "א.ד. הייתה בשבילו כשהוא היה צריך אותה
29 24/7." (עמ' 34 לפרוטוקול שורה 16 ואילך)
- 30 87. מכאן עולה שהמנוח היה תלוי בתובעת. נוכח מוגבלותו הפיזית וקשיי הניידות ונוכח מצב
31 ראייתו הרעוע שהגיע לכדי עיוורון כמעט מוחלט היא זו שתיווכה בינו לבין העולם, היא זו
32 שלקחה אותו לבדיקות, רופאים, בתי חולים, טיפלה בכל ענייניו הכלכליים, הייתה בעלת

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 ייפוי כוח בחשבונו ודאגה לכל פרט בחייו. אמנם צרכיו הפיזיים היומיומיים טופלו בבית
2 האבות, אך כל דבר ועניין שמעבר לכך היו באחריותה וטיפוליה של התובעת. מכאן
3 שהמנוח היה תלוי תלות רבה בתובעת.

4 המבחן השני: קשריו של המנוח עם אחרים

5 88. מהעדויות עולה כי מאז נקלט המנוח ב***, היה זה מרכז עולמו החברתי. הוא נהג
6 להשתתף במרכז התעסוקה, יצר קשרים חברתיים, יצר קשרים אישיים עם אנשי הצוות,
7 מדריכת התעסוקה ואחות המוסד, שיתף אותם בענייניו האישיים.

8
9 89. האחות ב***, הגב' א.ג. העידה כי "הוא ירד לאוכל. שיחק. דיברנו. על דת..... היינו
10 מדברים על דברים אישיים. הוא דיבר על מערכות היחסים שלו." "הוא אמר לי שיש לו
11 גרושה. מי שטיפל בו זו א.ד. את הילדים לא ראיתי שם. פעם אחת נכנסתי ראיתי בגדים
12 והוא אמר לי שהילדים לקחו מהארון." (עמ' 23 לפרוטוקול שורה 4 ואילך). כן
13 ציינה "הוא גם אהב אותנו. הוא היה שמח. חברה. אוכל." (עמ' 23 לפרוטוקול שורה 14
14 ואילך).

15
16 90. גב' ח.ג., מדריכת התעסוקה העידה כי המנוח "היה אהוב הליכות וגם על הצוות. היה לי
17 איתו קשר מיוחד. הייתי יושבת איתו במועדון כל בוקר. מקשיבה כל מה שעל ליבו.
18 היכרתי את א.ד. באמצעותו. היו לי איתו הרבה שיחות ושמעתי גם על מהלך חייו. גם על
19 התחלואים, גם על המצוקות. אני יודעת הכל." כן ציינה שמעולם לא ראתה את הילדים
20 ולא הכירה אותם בכלל וכי המנוח סיפר לה על הגירושין ועל ההתנתקות של הילדים. (עמ'
21 25 לפרוטוקול שורה 24 ואילך).

22
23 91. המנוח אם כן לא היה מבודד חברתית ומצא בבית האבות חיי חברה ואוזן קשבת, אולם
24 מבחינה משפחתית קשריו היו מצומצמים וא.ד. הייתה הדמות המרכזית בחייו.

25
26 92. הן מדריכת התעסוקה, והן האחות ב*** העידו שא.ד. הייתה היחידה שביקרה אותו ושלא
27 גגשו את הילדים מעולם. התיאור היחיד של ביקור הילדים מלווה בביקורת שלילית, הן
28 מספרות שהמנוח התלונן כי הילדים באו ולקחו בגדים מארונם.

29
30 93. בגיליון קבלה והערכה סוציאלית מיום 20.10.2016 (עמ' 111 לתיק המוצגים של
31 הנתבעים) מועד בו נקלט ב*** נכתב בפרק תולדות חייו של המנוח: "ש.ס גרוש בן 84 אב
32 ל 3 בנים בעלי ליקוי שכלי המתגוררים בהוסטלים. לדבריו אין לו קשר רצוף עימם. אין
33 קשר עם אשתו. עבד בתפסנות וכמסגר יצא לגמלאות לפני 17 שנה. מתקשה להתמודד
34 עם מגבלת הראייה. מקווה שהמצב ישתפר...." עוד צויין כי התובעת היא מיופת כח.

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 צוין כי המנוח "מעדיף שידברו עם אחות מבטא תלות מסוימת יתכן כהשלכה ממוגבלת
2 הראייה." צוין שהאחות, התובעת היא המטפלת העיקרית וקרוב משפחה משמעותי
3 אחר הוא אחיו, י.ס.. צוין כי אחותו מבקרת לפחות פעם בשבוע. צוין כי המנוח מגיע
4 לפעילות בוקר ולשיחה הקבוצתית מדי בוקר.
5 בהמלצות הכלליות מצוין: "ש.ס אדם גרוש אב ל 3 ילדים המוגבלים בשכלם ומתראה
6 עימם לעיתים רחוקות בתווך האחות."
7 94. כבר גיליון הקבלה צוין שהתובעת היא הדמות המשמעותית בחייו, כי קיימת תלות של
8 המנוח בתובעת וכי קשריו עם ילדיו הם בתיווכה של התובעת.
9
10 95. הנתבעת, בתו של המנוח, העידה וסיפרה שהיא מאובחנת כסכיזופרנית, הייתה מאושפזת
11 בבית החולים לחולי נפש בטירת הכרמל, כיום היא מטופלת בכדורים, מקבלת קצבה
12 מהביטוח הלאומי ומתגוררת עם אמה. לדבריה הוריה התגרשו כשהייתה בת שנתיים,
13 ולא היה לה קשר עם אביה במהלך השנים. היא זוכרת כי אביה המנוח ביקר אותה פעם
14 אחת כשהייתה בת ארבע ואושפזה במחלקה אורטופדית ב*** (עמ' 41 לפרוטוקול שורה 7
15 ואילך).
16
17 96. ב*** ביקרה את אביה רק פעם אחת מאחר ולדבריה א.ד. לא רצתה שהיא ואחיה יבואו
18 לבקר את המנוח:
19 "ש. ניסית לחדש את הקשר?
20 ת. אני חידשתי. הייתי איתו בקשר.
21 ש. בדיון ביום 4.2.21 אמרת שאין לך מה להגיד, שאבא לא גידל אותך ולא היה
22 קשר. שאת גרה ב*** עם אמך.
23 ת. אה... הייתי בקשר שהייתי קטנה, כשגדלתי הפסיק הקשר. לא חידשתי את
24 הקשר.
25 ש. אמרת שאביך בא לבקר אותך בגיל 30 באורטופדיה. מה קרה כשהוא בא לבקר
26 אותך?
27 ת. הוא בא לבקר אותי וזהו. והלך.
28 ש. אחרי זה ביקרת אותו ב*** פעם אחת?
29 ת. כן.
30 ש. למה רק פעם אחת?
31 ת. כי הייתי שם ולא אמרו לי לבוא ולא באתי. לשאלה אם לא אמרו לך לבוא לא
32 באת אני משיבה ש.א.ד. לא רצתה שנבוא אליו ונתקרב אליו. אני כמה פעמים
33 ניסיתי וכש.א.ד. וכש.א.ס היה מתקשר והאחות בבית האבות אמרה לאחי שלא
34 יבוא לבקר. היא הסיתה את אבי נגד האחים שלי. לא זה מה שאמרה האחות

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 ב***. א.ד. לא רצתה קשר שנתקרב לאבא. לשאלה מי אמר לי את זה אני
2 משיבה שא.ד. אמרה.
3 ש. א.ד. אמרה לך שהיא לא רוצה את הקשר בינד לבין אבא?
4 ת. אחי אמר שא.ד. לא רוצה שנהיה בקשר עם אבא. " (עמ' 43 לפרוטוקול שורה 11
5 ואילך).
- 6 97. הנתבע, בנו של המנוח, גם הוא מאובחן כחולה בסכיזופרניה פרנואידיית והיה מאושפז
7 מספר פעמים בבית החולים ב***, כיום נשוי ומאוזן תרופתית. הנתבע היה בן 10 או 12
8 כשהוריו התגרשו. תקופה מסויימת, כשהיה הנתבע בן 35 התגורר עם אביו שנתיים -
9 שלוש ונהג ללכת איתו לבית הכנסת. (עמ' 44 לפרוטוקול שורה 15 ואילך).
- 10
11 98. הנתבע סיפר על קשריו עם המנוח מאז עבר להתגורר ב***:
- 12 ש. " בכל התקופה שהיה ב*** היית בא לבקר אותי?
13 ת. כן. בין פעם לפעמיים בשבוע, פחות או יותר.
14 ש. בביקורים שלך ב***, היו לכם גם שיחות טלפון?
15 ת. הייתי מתקשר אליו. לפעמים היו נותנים לי אותו, בזמן האחרון לא כל כך נתנו.
16 ש. סיפרת שאבא אמר לך משהו למה לא נתנו לו לדבר איתך בטלפון, מה אמר?
17 ת. שהוא עסוק, הוא בחוץ. בהתחלה אהבו לתת לי אותו לטלפון, בשלב המאוחר
18 פחות אהבו לתת לי אותו. " (עמ' 45 לפרוטוקול שורה 30 ואילך).
- 19
20 ובהמשך:
- 21 ש. " אמרת שהיית מבקר אותו פעמיים בשבוע, למה אף אחד מהעובדים שהעידו
22 אמרו שלא פגשו אותך?
23 ת. חודש וחצי לפני שהוא מת הייתי איתו ברוגז אז לא ביקרתי אותו. עד חודש וחצי
24 שמת, פעם פעמיים בשבוע ביקרתי אותו.
25 ש. הוא היה מאושפז ב*** 4 שנים, א' האחות שהעידה פה בדיון הקודם אמרה
26 שעבדה כל הזמן כשאביך היה שם ואמרה שלא ראתה אותך?
27 ת. אני הייתי. דיברתי עם האחות הכללית שהייתי שם. הייתי הולך בשעה 20:00
28 בערב או 21:00 והייתי נכנס. מכיר את המנהל אבל לא כל כך זוכר פרצופים.
29 דיברתי עם אחות אחראית והמנקות.
30 ש. היית מגיע בשעות הערב?
31 ת. פחות או יותר.
32 ש. גם ח' אמרה שהגעת בערב ולקחת לו בגדים מהארון?

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 ת. היה לו ג'ננה בראש. באתי לבקר אותו עם אשתי והוא אמר לאשתי שלקחה לו
2 את המעיל שלו. חסר לנו מעילים? זה נכנס לו איזה אי שפיות כזאת שאמר
3 שאנחנו לקחנו ממנו את המעילים. מה אני אעשה עם המעיל שלו?
4 ש. הוא אמר את זה כששאלו למה הארון שלו ריק?
5 ת. הארון שלו ריק אבל זה לא אני. אני רוצה לתת לו מעיל לא לקחת. זה לא הגיוני.
6 ש. אבל אמרת שהיית מבקר אותו בערב?
7 ת. בד"כ בערב, לפעמים בצהריים בשמונה, תשע, עשר, אחד עשרה. מבקר אותו
8 עד כמה שיכול.
9 ש. מבקר אותו או מדבר בטלפון?
10 ת. מבקר אותו.
11 ש. למה לא שאלת שם למה לא נותנים לו לדבר איתך בטלפון?
12 ת. יכול להיות ששאלתי אבל הזיכרון שלי לא.. שאלתי למה לא נותנים לי לדבר
13 איתו וענו לי מה שענו לי ושכחתי. " (עמ' 47 לפרוטוקול שורה 19 ואילך).
14
15 99. הנתבע תאר כי המתח בינו לבין המנוח התעורר לאחר שהמנוח ערך צוואה בה ציווה את
16 רכושו לילדיו, אך קבע שהתובעת תהיה מנהלת העיזבון:
17 ש. " מפנה לנספח 9 להתנגדות, כתבת שא.ד. לקחה עו"ד על מנת שתהיה אפוט'
18 עלינו. מה זה אומר?
19 ת. את זה שמעתי ממור אבא. איני יודע בדיוק למה. אבא אמר שהוא רשם ירושה
20 לאס.ד. לא.ס., ד' וא.ד. מנהל עיזבון וזה חרה לי עד מוות כי אני לא מסוגל
21 שיהיה עלי אפוט'. א.ד. תהיה מנהלת עיזבון וזה חרה לי עד מוות.
22 ש. מפנה לנספח 4 בצוואה שאבא עשה עבור הילדים, עבורך, ד' וא.ס. בסעיף 5
23 לאותה צוואה. על האמור בסעיף 5 כעסת?
24 ת. לא כעסתי אבל הייתי דואג לזה מאוד. העדפתי שייתן לה את הבית והכסף
25 לא.ד., העיקר שלא יהיה לי אפוט'. אמרתי שייתנו לי את הבית ושאני נותן לה
26 את הכסף בלי אפוט'. הוא רצה לתת לי את הבית והיא אמרה לו "אתה
27 שתוק".
28 ש. הסעיף של מנהלת עיזבון, זה הסעיף שאבא אמר שזה אפוט'?
29 ת. אני מבין שמנהל עיזבון זה מנהל אפוט' ואני לא רוצה אפוט'.
30 ש. בקשרים שלך עם אבא, מה אבא אמר לך לגבי הצוואה של א.ד.
31 ת. בזמן שהוא רשם את הצוואה עצמה הוא דיבר איתי אמיתי. הוא אמר לי שכל
32 מה שאומר לי שלא אספר לא.ד.. הוא אמר שהוא רוצה שא.ד. לא תדע מה
33 שהוא אומר לי כי החיים שלו תלויים בא.ד. היא לוקחת אותו לטיפולים
34 רפואיים ורוצה שזה יישאר בינינו, הוא אמר לי שאחרי מותו שאלחם בא.ד..

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 הוא אמר איך זה יכול להיות שהבן שלי לא ייקח כלום? איך זה יכול להיות. הוא
2 אמר את זה במילים של בכי. הוא אמר גם לאשתי שברגע שאנצל מהציפורניים
3 של א.ד. הוא ידאג לא.ס. לא זוכר כל מה שאמר לי אבל הוא אמר לי מה אתה
4 רוצה שא.ד. תעזוב אותי? אני תלוי בה. אמר שכל עוד הוא חי לא להילחם בא.ד.
5 ואחרי שאני מת תילחמו בא.ד.. " (עמ' 46 לפרוטוקול שורה 7 ואילך) .
6
7 100. התובעת אף היא תיארה את המתח בינה לבין הנתבע שנוצר לאחר שהמנוח קבע
8 בצוואתו כי תשמש כמנהלת עיזבון:

9 "ש. בתקופה שהיה ב*** מישהו מהילדים שלו פנה אליך?
10 ת. בהתחלה כשהתקשרתי לא.ס. ואמרתי שאבא שלו גר אצלי, סיפרתי שאבא שלו
11 אצלי, שעשינו את הצוואה בשבילם. אמר שהוא לא רוצה שאהיה אפוטרופוס.
12 לא הבנתי למה שולחים לי עורכי דין. הם שלחו לי מטעמים פעמיים עורכי דין.
13 שאחתום. איימו עלי. לא ידעתי מה הם רוצים. בדיון הראשון הבנתי שהם רצו
14 לסלק אותי מהשטח. ש.ס תמיד הזהיר אותם שלא לדבר איתי. סידרו לו מישהו
15 שיגיע אליו 3 שעות יום יום. מביטוח לאומי. אחי כעס בצורה הכי קשה. אמר
16 שאני יודעת. הוא סיפר את הסיפור שמביאים לו עורך דין. ש.ס אמר לי
17 שמביאים לו עורכי דין ושאחתום להם. אמר שהוא לא רוצה. אז הוא אמר א.ס.
18 שדיבר עם א.ד., זה חיזק אותנו. התלוויתי אליו לכל דבר. עשה מה שהוא רוצה."
19 (עמ' 12 לפרוטוקול שורה 24 ואילך).

20
21 101. מכאן עולה כי קשריו של המנוח עם ילדיו היו מצומצמים. אמנם הדבר נעוץ בסיפור
22 החיים של המנוח וילדיו, הגירושין, הניתוק ביחסים, שערך שנים רבות מאז היו ילדים,
23 וכן העובדה שהילדים מתמודדים עם מחלת נפש שהגבילה אותם ביכולת לבקר את
24 המנוח.

25 102. אך בנוסף לכך עולה, כפי שנכתב בדו"ח הקבלה הסוציאלי שצוטט לעיל: **התובעת הייתה**
26 **הדמות העיקרית והקשר בין המנוח לבין ילדיו היה בתיווכה.** נראה כי לאחר שהתגלעה
27 מחלוקת בינה לבין הנתבעים נוכח מינויה כמנהלת עיזבון צומצמו עוד יותר המפגשים בין
28 הנתבעים למנוח. הנתבעת ציינה כי הרגישה לא רצויה והנתבע העיד כי נמנע ממנו קשר
29 טלפוני עם המנוח.

30 המבחן השלישי - מבחן הנישול

31 103. המנוח ערך בחייו 3 צוואות. בצוואה הראשונה מיום 12.10.2015 הוריש את כל רכושו
32 לחבר מבית הכנסת - ש.ד.. בצוואה מיום 4.9.2016 הוריש את כל רכושו לשלושת ילדיו
33 בחלקים שווים וקבע כי התובעת, אחותו, תהיה מנהלת כל רכושו ועיזבונו. בצוואה

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 האחרונה, נשוא הליך זה, מיום 9.8.2017 נישל את שלושת ילדיו והוריש את כל רכושו
2 לאחותו, התובעת.
- 3 104. העובדה כי ציווה תחילה את כל רכושו לאדם זר ולא לילדיו מצביעה על כך שהמנוח לא
4 היה משוכנע כי הוא מעוניין להוריש לילדיו את רכושו, אולם כשנה לאחר הצוואה
5 הראשונה ערך צוואה שניה ובה ציווה את כל רכושו לילדיו, כך שהעובדה ש- 11 חודשים
6 לאחר מכן נישל את שלושת ילדיו מכל רכושו מעוררת חשד פן הצוואה האחרונה נערכה
7 תחת השפעה בלתי הוגנת.
- 8 105. התובעת טענה כי הסיבה לשינוי צוואת המנוח תוך נישול ילדיו מצוואתו היא משום
9 שהנתבעים ניסו להשפיע על המנוח לשנות את הצוואה ולבטל את מינויה כמנהלת עיזבון
10 והנתבע אף הגיע בליווי עו"ד לבית האבות, ניסה להחתימו על מסמכים, אך המנוח סירב
11 לכך בתוקף (עמ' 12 לפרוטוקול שורה 25 ואילך).
- 12 106. הנתבע אכן העיד שנפגע קשות מכך שהתובעת מונתה כמנהלת עיזבון וניסה לשכנע את
13 אביו לבטל תנאי זה:
- 14 ש. אמרת שאתה לא רצית שא.ד. תהיה אפוט' עליך?
15 ת. מנהלת עיזבון, איך יכולה לנהל אם זה לא אפוט' עלי?
16 ש. למה אתה מפחד מאפוט'?
17 ת. ברחתי מהבית של אמא שלי וגרתי ברחוב כמה שנים כדי שלא יהיה עלי אפוט'.
18 אני לא מסוגל לזה. לא רוצה את זה.
19 ש. אמרת שזה חרה לך עד מוות?
20 ת. כן.
21 ש. מה עשית בעניין?
22 ת. הייתי מדבר איתו. כל הדיבור שלי אליו שא.ד. לא תהיה אפוט' עלינו. שלא
23 תהיה מנהלת עיזבון.
24 ש. ניסית להשפיע על אבא שלך?
25 ת. ניסיתי להשפיע על אבא שלי שא.ד. לא תהיה מנהלת עיזבון.
26 ש. ניסית להשפיע עליו בעוד דרכים?
27 ת. הבאתי גם עורך דין על מנת שא.ד. לא תהיה מנהלת עיזבון.
28 ש. מה ניסיתי להחתים במסמך הזה?
29 ת. לא להחתים. הבאתי עורך דין שידבר איתו שא.ד. לא תהיה מנהלת עיזבון. עו"ד
30 אמר שזה מה שהוא רוצה שא.ד. תהיה מנהלת עיזבון.
31 ש. ניסית לבוא עם עו"ד שתשכנע את אבא שלך?
32 ת. כן.

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 ש. מה אתה אומר על זה שאבא שלך התעקש לא להשאיר לך שום דבר?
2 ת. אין דבר כזה. זה שקר. " (עמ' 49 לפרוטוקול שורה 1 ואילך).
- 3 107. אמנם נתגלע ויכוח בין המנוח לבין ילדיו, במיוחד הנתבע, אך האם די בוויכוח זה בכדי
4 להוביל לנישול מלא של שלושת ילדיו מכל רכושו?
- 5 108. כל העדים מטעמה של התובעת התאמצו מאוד להבהיר שהמנוח כעס על ילדיו, על כך
6 שניתקו איתו קשר, על כך שזרקו אותו מהבית ולא התעניינו בו. אבל יש לזכור שהמנוח
7 וגרושתו נפרדו בשנת 1976, והתגרשו בשנת 1982, עת הנתבעת הייתה בת כשנתיים
8 והנתבע בן כעשר שנים. כיצד יכולים ילדים קטנים לזרוק את אביהם מהבית? לעדים לא
9 הייתה תשובה טובה על כך, והם כולם הופתעו לשמוע שהמנוח ערך צוואה לטובת ילדיו,
10 עובדה שלא התיישבה עם המסר אותו ניסו להעביר בעדותם והוא כי המנוח כעס על
11 ילדיו, לא רצה להוריש להם דבר, רצה להוקיר תודה לתובעת, ולה ורק לה ביקש להוריש
12 את כל רכושו.
- 13 109. א.כ., חבר של המנוח מבית הכנסת העיד שהמנוח "אמר לי שהילדים שלו סוחטים אותו.
14 הילדים שלו רצו רק כסף" "כעס על הילדים אולי 25-30 שנה. אמרו לו לעוף מהבית. לא
15 אשכח להם את זה עד היום האחרון. הוא אמר שאחותו קונה לו בגדים ונותנת לו להיות
16 במעון. הכל א.ד.. " העד הופתע לשמוע שהמנוח עשה צוואה לטובת ילדיו וכשהוצגה בפניו
17 הצוואה ענה: "אני המום" ואף הוסיף: "אני מופתע מאוד" והסביר שהופתע מכך " שהוא
18 רשם צוואה לטובת הילדים שלו. הוא אמר שהם מציקים לו. " (עמ' 20 לפרוטוקול שורה
19 4 ואילך).
- 20 110. העדה א.ג., האחות ב*** הדגישה שמעולם לא ראתה את הילדים ו"פעם אחת נכנסתי
21 ראיתי בגדים והוא אמר לי שהילדים לקחו בגדים מהארון. " (עמ' 23 לפרוטוקול שורה 7
22 ואילך). כן הדגישה לגבי הצוואה:
- 23 ש. הנקודה שאני שואל אם את יודעת מה מהות הסכסוך?
24 ת. על רכוש. הוא אמר לי שהוא רוצה לתת הכל לא.ד..
25 ש. את לא יודעת אם הוא לא רצה שילך לילדים?
26 ת. לא. לא. רק לא.ד. בשום שלב הוא לא אמר ילדים. אף פעם.
27 ש. אני אגלה לך שהוא כן עשה צוואה לטובת הילדים. ידעת את זה?
28 ת. לא.
29 ש. אני מראה לך נספח 4 לתיק המוצגים – הוא עשה צוואה לטובת הילדים. היא
30 עלתה ב-4.9.16.
31 ת. לא. אני לא ידעתי.

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 ש. את ידעת על הצוואה שהוא עשה לטובת הילדים?
2 ת. מילה ילדים לא שמעתי ממנו. הוא אהב רק א.ד. ורצה רק א.ד.. הילדים לא היו
3 קיימים חוץ מזה שהם באו ולקחו בגדים מהארון.
4 ש. את ראית אותם לוקחים מהארון?
5 ת. לא. הוא אמר לי את זה. הם באו בערב שאף אחד לא היה שם. זה מוזר.
6 ש. האם את יודעת שאחרי שהוא עשה צוואה לטובת הילדים, באה צוואה אחרת
7 מ-9.8.17 שמבטלת את הצוואה לטובת הילדים ואז הוא עשה צוואה לטובת א.ד.
8 ידעת את זה?
9 ת. אני אומרת שיש צוואה על א.ד. ככה אני יודע. לא לפני לא אחרי. הוא רשם מה
10 שיש לו על כל א.ד. לפני אחרי, לא מעניין אותי. " (עמ' 24 לפרוטוקול שורה 12
11 ואילך).
- 12 111. רכזת התעסוקה ב***, ח.ג., אף היא העידה שהמנוח היה מאוכזב מילדיו, רק א.ד. הייתה
13 חשובה לו והופתעה מאוד מכך שערך צוואה לילדיו:
- 14 ש" את ידעת שהוא עשה צוואה לטובת הילדים?
15 ת. לא. אני ידעתי שהוא מתכוון לעשות לטובת א.ד. הוא לא דיבר על הילדים בכלל.
16 הוא דיבר עליהם תמיד באכזבה.
17 ש. כמה ילדים יש לו?
18 ת. יש לו שלושה ואחד מהם נפטר ממחלה קשה.
19 ש. את ידעת שהילדים פגועי נפש שהיו מאושפזים בחולי נפש?
20 ת. כן. הוא אמר לי שיש בעיה איתם.
21 ש. עם שלושת הילדים?
22 ת. אחד מהם נפטר. שניים נפטרו. ידעתי שיש בעיה איתם. הוא לא פירט.
23 ש. אם אומר לך את שומעת את זה פעם ראשונה? יכול להיות שהיתה לו אכזבה
24 מהילדים בגלל שהם היו פגועי נפש?
25 ת. הוא לא ציין. הוא אמר שהם מתנכלים לו. הם באו ולקחו את הבגדים בכח. אני
26 אומרת מה הוא אמר לי.
27 ש. אם אני אומר לך שיש צוואה על שם הילדים?
28 ת. זה לא מה שהוא אמר לי.
29 ש. האם עכשיו שאת רואה צוואה על טובת הילדים. את מופתעת?
30 ת. מופתעת אבל זה יכול להיות שהגיע אחרי.
31 ש. אני אומר לך שבתאריך 4.9.16 הוא עשה צוואה לטובת הילדים?
32 ת. אני מופתעת. מופתעת מאד.

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 ש. את מסכימה איתי שבעצם שאני מראה לך זה סותר מה שאת אומרת קודם
2 לדבר על תחושת האכזבה שלו לגבי הילדים?
3 ת. זה לא סותר שום דבר. זה עניין של התאריך של הצוואה האחרונה. אני לא
4 יודעת מתי הוא כתב צוואה לא.ד.. " (עמ' 28 לפרוטוקול שורה 10 ואילך).
5
6 112. אחיו של המנוח, י.ס, העיד אף הוא שהמנוח טען כי ילדיו זרקו אותו מהבית, אין לו קשר
7 עימם, שכן הם מבקשים רק כסף. " אחרי שזרקו אותו הוא כל כך נפגע שהוא לא רצה
8 קשר איתם. הוא לא רצה שהם יהיו בהלוויה. זה מה שהוא אמר לי. " (עמ' 30 לפרוטוקול
9 שורה 10 ואילך) כשנשאל כיצד יכלו לזרוק אותו מהבית בעוד היו ילדים קטנים בעת
10 הגירושים לא ידע לתת הסבר משכנע: " הם לא זרקו אותו אז אבל כשהיו מבוגרים והוא
11 היה יותר חולה, אני לא יודע להגיד לך. אני רק שומע. " (עמ' 32 לפרוטוקול שורה 6
12 ואילך).
13
14 113. כן העיד שלא ידע על כך שהמנוח ערך צוואה לטובת ילדיו (עמ' 33 לפרוטוקול שורה 27
15 ואילך) וכי אינו זוכר אם א.ד. סיפרה לו על כך.
16
17 114. מאמצי העדים ובמיוחד אנשי צוות *** לבסס את הגרסה כי הילדים אכזבו את המנוח,
18 ביקשו ממנו רק כסף, גרמו לו נזק (סיפור לקיחת הבגדים) ומנגד התובעת הייתה מסורה
19 למנוח וטיפלה בו כך שהוא רצה לגמול לה ולתת רק לה את כל רכושו, באה לידי ביטוי
20 במסמך שנכתב ביום 1.9.2020, לאחר פטירתו של המנוח (עמ' 59 למוצגי הנתבעים).
21 מכתב החתום ע"י ד"ר דולזינסקי, רופאת *** בו נכתב כך:
22 " מבחינת קוגניטיבית ומנטלית תפקד מר ש.ס. באופן מלא, בצלילות ובמודעות עד מועד
23 פטירתו.
24 יש לציין, כי אחותו, הגב' א.ד., ביקרה אותו בתדירות גבוה מידי שבוע ודאגה לכל
25 מחסורו.
26 הגב' א.ד. הייתה זמינה עבורו בכל עת, לרבות הסעות וליווי לבדיקות, אזפוזים וטיולים
27 רפואיים במרפאות חוץ ובבתי חולים. גם במועד פטירתו, עת לקה בליבו, שהתה הגב'
28 א.ד. לצידו בבית החולים עד הפטירה.
29 הגברת א.ד. היחידה ששמרה עימו על קשר.
30 לא התקיים כל קשר טלפוני או אחר עם בני משפחה נוספים, לרבות ילדיו. לא אחת
31 התלונן מר ש.ס. והביע צער על היחס המתנכר מצד ילדיו. "
32

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 ת. כל הזמן קוראת.אני לא חושבת שמישהו לקח חותמת ושם את החותמת. איך
2 יכול להיות שכתבתי מכתב אחרי שהוא נפטר. זה לא יכול להיות. אחרי בית
3 חולים הוא לא חזר לבית אבות.

לשאלות ביהמ"ש:

4
5 ש. את לא כותבת מסמך רפואי אחרי שמישהו נפטר?
6 ת. זה מוזר.
7 ש. זוכרת שכתבת את המסמך הזה?
8 ת. מה שכתבתי רק אבחנות. " (עמ' 70 לפרוטוקול שורה 15 ואילך).

9
10

11 116. קשה להשתחרר מהרושם שהן עדויות העדים והן המכתב מיום 1.9.2020 מתואמים
12 והוזמנו לצורך ביסוס גרסתה של התובעת ומתן הסבר לשאלה מדוע 11 חודשים לאחר
13 שציווה את רכושו לילדיו כתב צוואה אחרת בו נישל אותם מכל רכושו והעניק אותו
14 בשלמותו לאחותו, התובעת.

15

16 117. לא הוצג בפני הסבר מניח את הדעת לנישול הילדים, והעדויות, שהיו מתואמות
17 ומגמתיות ובמיוחד המכתב שנכתב מטעם *** לאחר מותו של המנוח, מובילים למסקנה
18 כי נעשה מאמץ מיוחד לצייר תמונה אחידה בפני בית המשפט שתסביר את עריכת הצוואה
19 המנשלת את ילדיו של המנוח.

20

המבחן הרביעי: נסיבות עריכת הצוואה-מעורבות הנהנה בעריכת הצוואה

22 118. בעמ"ש (חי') 34987-10-16 ש' ט' נ' ה' ט' ר' מיום 31.12.19 פירט כב' השופט גיוסי מהי
23 מעורבות בעריכת הצוואה שמובילה לפסלות צוואה:

24 "78. הטעם האחרון לפסילת הצוואה משנת 1995 על ידי בית משפט קמא, היה
25 מעורבותו של שרון בעריכת הצוואה בהתאם לסעיף 35 לחוק הירושה. סעיף זה קובע:

26 "הוראת צוואה, פרט לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה או היה עד לעשייתה
27 או לקח באופן אחר חלק בעריכתה, והוראת צוואה המזכה בן-זוגו של אחד מאלה –
28 בטלה".

29 בהתקיים הנסיבות המתוארות בסעיף 35 לחוק הירושה קמה חזקה חלוטה כי ננקטה
30 פעולה אסורה כלפי המצווה וכי פעולה זו פגמה ברצונו החופשי. מדובר ב"חזקה שבדין

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 שאין בלטה" (ע"א 234/86 אמונה – תנועת האשה הדתית לאומית נ' בלר פ"ד מב(4) 148
2 .((1988).

3 79. הוראת סעיף 35 לחוק הירושה מונה שלושה סוגים של זוכים על פי צוואה, שהוראת
4 הצוואה המזכה אותם, או את בני זוגם – בטלה, ואלה הם: מי שהיה עד לעשייתה של
5 הצוואה, מי שערך אותה, או מי שלקח באופן אחר חלק בעריכתה. גדריהן של שתי עילות
6 הבטלות הראשונות זכו לפרשנות דווקנית, בעוד שגדריה של העילה השלישית נותרו
7 גמישים (ע"א 433/77 הררי נ' הררי, לד(1) 776 (1979); ש' שוחט, פגמים בצוואות הנ"ל,
8 בעמ' 311). בית המשפט העליון קבע בשורה של פסקי דין, כי נוכח התוצאה הקשה
9 הנובעת מהוראת סעיף 35 לחוק הירושה, יש לפרשה על דרך הצמצום ובאורח דווקני
10 (ראו למשל, ע"א 851/79 בנדל נ' בנדל, לה(3) 101 (1981); בע"מ 6349/08 פלוני נ' פלוני
11 [פורסם בנבו] (02.02.2009); ש' שוחט, פגמים בצוואות הנ"ל, בעמ' 299). בצד הבחירה
12 בפרשנות המצמצמת, ניכרת בפסיקת בית המשפט העליון גם מגמה שונה, לכאורה,
13 המבקשת להרחיב במעט את המסגרת הפרשנית ולא לקבוע מסמרות (ע"א 433/77
14 הנ"ל; ע"א 6496/98 בוטו נ' בוטו, פ"ד נד(1) 19, בפס' 9 (2000); ש' שוחט, פגמים
15 בצוואות הנ"ל, בעמ' 315-318).

16 ויודגש: הפרשנות המצמצמת והדווקנית מאפיינת את ההתייחסות לשתי עילות
17 הבטלות הראשונות שבסעיף 35, הנוגעות למי שערך את הצוואה ולמי שהיה עד
18 לעשייתה, ואילו הפרשנות הגמישה, מאפיינת את עילת הפסילה השלישית הנוגעת למי
19 שנטל חלק בעריכת הצוואה "באופן אחר" (לפירוט בעניין הפרשנויות השונות בפסיקה
20 ראו פסק דיני בת"ע (נצ') 163/01 ז'א נ' מ.ס' [פורסם בנבו] (2009)).

21 אם כן, פירוש המינוח "לקח באופן אחר חלק בעריכתה" שבסעיף 35 לחוק הירושה,
22 המהווה את עילת הפסילה השלישית, נעשה באופן גמיש אשר מתמלא תוכן על פי
23 הנסיבות המיוחדות של כל מקרה ומקרה, כאשר המבחן הוא בסופו של דבר מבחן השכל
24 הישר (ראו ע"א 851/79 הנ"ל; ע"א 5869/03 חרמון נ' גולוב, נט (3) 1 (2004)). וכך קבע
25 כב' השופט ריבלין (בתוארו אז) בע"א 6496/98 הנ"ל, בפס' 9:

26 "מעורבותו של הנהנה נבחנת על-פי נסיבותיו המיוחדות של כל מקרה ומקרה. ברוח זו
27 נפסק כי העובדה שהנהנה הזמין את עורך-הדין שערך את הצוואה ושילם את שכר-
28 טרחתו והעובדה שתוכנה של הצוואה נמסר לעורך-הדין על-ידי המערער אין בה משום
29 נטילת חלק פסול בעריכת הצוואה (השופט קדמי בע"א 760/86 רוזן נ' שולמן [פורסם
30 בנבו] [15], בעמ' 590). ביצוע שליחות מטעם המצווה, אשר ביקש כי עורך-הדין יסור
31 אליו לשם עשיית הצוואה – אינה חלק מעריכת הצוואה (הנשיא שמגר בע"א 510/90
32 הנ"ל [9]); העובדה שהנהנית מן הצוואה הביאה את המצווה לעורך-הדין שטיפל בעבר

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 בענייניה שלה ואף סייעה לו בפרטים שונים שנזקקו להם לצורך הצוואה אינה עולה כדי
2 נטילת חלק בעריכת הצוואה (השופט ביניש בע"א 2500/93 שטיינר נ' המפעל לעזרה
3 הדדית של ארגון עולי מרכז אירופה [פורסם בנבו] [16]). לא כן כאשר המצווה לא נפגש
4 כלל עם עורך-הדין, והנהנה עצמו, והוא בלבד, מהווה את החוליה המקשרת בין המצווה
5 לבין עורך-הדין (השופט ברק בע"א 851/79 הנ"ל [5]). פעולת השלוח אינה נחשבת
6 בהכרח לנטילת חלק בעריכת הצוואה, אלא אם השלוח מגלה פעילות רבה מדי (הנשיא
7 שמגר בע"א 99/86 הנ"ל [7]). כאשר פעילותו אינה מצטמצמת לפעולה מכאנית של
8 העברת רצון המנוח כאשר "הוא המוציא והמביא, הוא המלבן והמסביר" והוא "מקיים
9 מעורבות מתמדת ורצופה מרגע ההתקשרות עם עורך הדין ועד לחתימת המנוח"
10 (השופט ברק בע"א 526/85 הנ"ל [8], בעמ' 837) הרי זו פעילות יתרה החורגת מגבולות
11 המותר. "...בכל מקרה אין לנתק את מידת מעורבותו ופעילותו של הנהנה ממכלול
12 הנסיבות" (השופט ביניש בע"א 2500/93 הנ"ל [16], בעמ' 350). "המבחן הינו, בסופו
13 של דבר, מבחן השכל הישר" (השופט ברק בע"א 851/79 הנ"ל [5], בעמ' 109)."

14 119. בעמ"ש 7764-01-23 מ.ו.נ' ח.ו. ואח' (ניתן ביום 22.2.24 – פורסם במאגרים) נקבע:
15 "כפי שקבע בית משפט קמא, ובצדק, צוואה המזכה את מי שלקח חלק בעריכתה –
16 בטלה, שהרי כך קובע סעיף 35 לחוק הירושה. תכליתם של דברים היא לשמור על
17 האוטונומיה של המצווה, בדרך של הרתעה ממעורבות כלשהי בעריכת הצוואה (בע"מ
18 384/19, פלוני נ' פלונית (2019)). על כן, גם אם קיימת מעורבות, ואפילו לא הייתה
19 השפעה נחזית על המצווה, עדיין תהיה הצוואה בטלה (ע"א 851/79 בנדל נ' בנדל
20 ((1981)).

21 ועד איפה מגעת "נטילת חלק בעריכת הצוואה"? ובכן – דיבור זה נמלא תוכן על ידי
22 הערכאות השיפוטיות על פי הנסיבות הבאות לפנינו, ואין צורך בכך שאחר כתב או
23 הכתיב בעצמו את הצוואה דווקא, אלא אפשר שלקחת החלק בעריכת הצוואה תהא אף
24 מינורית יותר וקשורה בהסדרת נסיבות שונות הקודמות לעריכתה (ע"א 6496/98 מופק
25 בוטו נ' סאמי בוטו, (2000)). בית המשפט נדרש לבחון את כלל האינדיקציות והנסיבות,
26 כשיתכנו מקרים בהם הצטברות הנתונים, גם אם לא היה בכל אחד מהם בנפרד לשלול
27 הצוואה, היא זו שתביא לפסילתה של הצוואה:

28 "בהתאם להלכה הפסוקה, עילת בטלות זו נבחנת לפי הנסיבות הכוללות
29 של עריכת הצוואה, ובהן טיב המעורבות ועוצמתה. הבחינה אם הנהנה
30 נטל חלק בעריכת הצוואה, צריך שתיעשה בנוגע לכל מקרה ונסיבותיו
31 ונוכח מידת האינטנסיביות והחומרה של מעורבות הנהנה בעריכת
32 הצוואה. במקרים רבים השאלה תהא מה הוא חלקו ה"אמיתי" של
33 המצווה בעריכת הצוואה, ומה חלקם של הנהנים (ע"א 5869/03 חרמון נ.
34 גולוב פ"ד נט (3) 1) " (עמ"ש (חיפה) 42104-02-21 ע.פ.נ' ג.מ. (2021))"

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

120. העדים מטעם התובעת חזרו והעידו שהמנוח היה דעתן, ידע בדיוק מה הוא רוצה ולא היה נתון להשפעה. התובעת העידה כי לא היה עקשן אלא: "הוא פשוט ידע מה הוא רוצה. עד יומו האחרון." (עמ' 13 לפרוטוקול שורה 13 ואילך). האחות, א.ג. העידה שהיה צלול ודעתן (עמ' 22 לפרוטוקול שורה 26 ואילך) רכזת התעסוקה, ח.ג. העידה כי המנוח: "ידע מה הוא רוצה. היו לו דעות משלו. הוא היה מאוד עקשן." וכן: "הוא היה מאוד עקשן. אי אפשר היה להשפיע עליו. הוא היה משפיע על אחרים. הוא היה דעתן. עקשן אפילו יותר מדי לדעתי ונחרץ בדעותיו. הוא לא היה נתון להשפעה." (עמ' 26 לפרוטוקול שורה 19 ואילך).

121. האח י.ס. העיד אף הוא שהמנוח לא היה קל להשפעה: "לא. הוא היה דעתן. הוא לא התווכח אבל היה לו קו ברור בחיים." (עמ' 30 לפרוטוקול שורה 27 ואילך). אך כשנשאל כיצד ערך המנוח צוואה לטובת ש.ד. שינה את גרסתו והסביר שהמנוח היה תמים ונתון להשפעה:

"ש. אתה מכיר אדם בשם ש.ד.?
ת. לא מכיר. שמעתי את השם הזה.
ש. מאיפה שמעת מא.ד.?
ת. שמעתי על ש.ד., לא התעסקתי בזה. לא זוכר ממני או מא.ד. או מש.ס. או משניהם.
ש. מה היה הקשר בין ש.ס. ז"ל לבין ש.ד.?
ת. אני יודע שהם התפללו ביחד באותו בית כנסת.
ש. אתה יודע אם הוא רצה לעשות צוואה לטובת ש.ד.?
ת. שמעתי על זה שהוא עשה צוואה ולא התעסקתי בזה.
ש. מה שמעת?
ת. שמעתי מש.ס. עצמו. היה קטעים ש.ס. היה מושפע. לדעתי היה עליו צמוד. ש.ס. היה תמים. לא נכנסתי לעניין.
ש. מה זאת אומרת היה מושפע? בגלל מצבו?
ת. לא יודע מה עבר בין זה לזה. לא התעסקתי בזה. אולי הוא סיפר לי משהו לא יודע מה היה שם. שמעתי את השם ש.ד. ממנו או מא.ד. אין לי מושג.
ש. אבל אמרת שהיתה תקופה שהיה מושפע?
ת. כשאנשים נמצאים לבד, שומעים סיפורים של כל מיני זרים.
ש. אני אומר לך עכשיו שעשה צוואה לטובת ש.ד. מראה לך את הצוואה. נספח 3 לתיק המוצגים. זו פעם ראשונה שאתה רואה אותה?
ת. כן." (עמ' 32 לפרוטוקול שורה 20 ואילך).

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 122. אך בהמשך כשנשאל על עריכת הצוואה השלישית לטובת א.ד. חזר לגרסתו כי "ש.ס.
2 היה אדם צלול, מאוד דעתן, אם הוא החליט לעשות צוואה לטובת א.ד. זה מכיוון
3 שהרגיש שזה לטובת א.ד.." (עמ' 34 לפרוטוקול שורה 10 ואילך).
4
5 123. אבל כשבוחנים את תהליך עריכת שלוש הצוואות מצטיירת תמונה שונה שמחזקת את
6 מסקנת המומחית כי מצבו הפיזי ומגבלותיו היוו גורמי סיכון ניכרים להשפעה בלתי
7 הוגנת.
8
9 124. הצוואה הראשונה מיום 12.10.2015 היא צוואה בכתב יד שבה ציווה את כל רכושו
10 לש.ד., חבר מבית הכנסת. באותה תקופה היה המנוח במצב גופני ירוד ביותר. בחוות
11 הדעת מתארת המומחית כי בהתאם למעקב רופאת המשפחה בינואר 2016 נכתב כי
12 המנוח אינו מקפיד על מעקב, אינו נוטל תרופות, מצב ההיגיינה שלו ירוד, פצעים לא
13 מטופלים.
14
15 125. בביקור ביום 16.8.2015, צוין כי "המטופל לא נוטל טיפול תרופתי. הפסיק על דעת
16 עצמו. לא היה במעקב מזמן." (עמ' 35 לתיק המוצגים של הנתבעים) ב-3.8.2016 נכתב
17 בביקור בקופת חולים (עמ' 179 לתיק המוצגים של הנתבעים) כי המנוח סובל מפצעים
18 בשתי הרגליים, רמת ההיגיינה ירודה מאוד – שכבות לכלוך בשתי הרגליים. ב-25.8.2016
19 הרופאה מתעדת כי הגיע לטיפול בלוויית מתנדב מבית הכנסת, מתואר כי הוא: "מוזנח
20 בצורה מאוד קשה, הגוף מלא בנמלים."
21
22 126. ב-28.8.2016 אושפז בב"ח *** עקב היפרגליקמיה, צוין כי הרמה התפקודית ירודה,
23 נבדק ע"י גריאטר כתשוש עם הליכה לא מספיק יציבה.... זקוק להליכון. (עמ' 229 לתיק
24 המוצגים של הנתבעים).
25
26 127. התובעת מתארת כיצד מצאה את המנוח במצב של עילפון וכיצד מצבו הרפואי הירוד
27 הוא זה שהוביל אותו לערוך צוואה לטובת ש.ד.:
- 28 "ש. תספרי מה היה מצבו של ש.ד. טרם כניסתו ל***?
29 ת. מה שאני יודעת כמו שסיפרתי בפעם הראשונה המצב שלו היה כזה שהיה לו בן
30 אדם שעזר לו, אח"כ נעלם ממנו, מצבו התדרדר, חיפש אותו למה לא עונה לו
31 את הטלפון, רשם לו את הצוואה בכתב יד והחתים אותו בבית הטיל. המצב היה
32 כזה לא טוב, ביקש את עזרתי בשעה 03.30 לפנות בוקר, אמרתי שאני אלך
33 למשפחה ברכבת, חזרתי ודיברתי איתו. אמרתי שאני אבוא ביום שבת בשבע
34 בבוקר, הייתי עד 13:00. סיפר את הסיפור שהוא מתקשר לזה שרשם לו את

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 הצוואה לחבר והוא לא עונה לו ומצבו לא טוב וצלצל אלי. הוא לא ענה לי
2 במוצ"ש אמרתי שאני הולכת אליו. צעקתי לו שיפתח את הדלת. אז באתי אליו
3 הוא היה מעולף משם לבית חולים, הגיעה משטרה. בא מכבי אש פרצו את
4 הדלת מצאנו אותו מעולף. נתנו לו עזרה, נסענו לטיפול נמרץ לבית חולים ומשם
5 כשהשתחרר היה אצלי בבית. אחרי יום יומיים הוא סיפר את הסיפור שמסר
6 את הצוואה. אמרתי לו ברגע שסיפר לי את הסיפור כשהיה אצלי בבית אמרתי
7 למה זר, תיתן לילדים. הוא לא רצה ובסוף חשב ואמר שטוב. הוא הלך לאט
8 לאט עם הליכון הוצאנו את הצוואה של הראשון והלכנו למז. שעשתה את
9 הצוואה. " (עמ' 11 לפרוטוקול שורה 17 ואילך).

10 128. התובעת מסבירה היטב כי המנוח ערך את הצוואה לטובת ש.ד., שכן חשב שאותו ש.ד.
11 יסייע לו במצוקתו, אך נוכח לדעת כי לאחר שערך עבורו את הצוואה אותו ש.ד. נעלם ולא
12 עמד עוד לימינו.

13 129. היא מסבירה שהמנוח עשה צוואה לש.ד. "כי הוא נכנס לטפל בו רק כשהוא היה זקוק.
14 כשהוא ביקש את עזרתי הייתי. לא יותר ולא פחות." (עמ' 16 לפרוטוקול שורה 25
15 ואילך).

16 130. התובעת מתארת כיצד היא זו ששכנעה את המנוח לערוך את הצוואה השנייה מיום
17 4.9.2016 לטובת ילדיו כשהיא מונתה במסגרת הצוואה כמנהלת העיזבון. היא אף
18 משתמשת במילים: "עשינו את הצוואה בשבילם" כשהיא מתארת את השיחה בינה לבין
19 הנתבע בה סיפרה לו על עריכת הצוואה השנייה. (עמ' 12 לפרוטוקול שורה 25 ואילך).

20 ש. ממי נודע לך שיש צוואה לטובת ש.ד.?
21 ת. כשהבאנו אותו מבית חולים, היה אצלי ודיבר. אז סיפר לי ש.ד. לא עונה לו ואז
22 שינה בעצמו. אז הלכתי איתו להוציא את הצוואה. מי ילך איתו?
23 ש. אז עשיתם צוואה לטובתך?
24 ת. לא לטובתי. לטובת הילדים בפעם הראשונה. הוא לא רצה, אני זו שאמרתי לו,
25 אני אמא וסבתא, באופן טבעי שמישהו מספר שנותן לאדם זר גם כשאין לי
26 קשר איתם, אמרתי לו את טובת הילדים, אז אמר שגרשו אותו מהבית. אני לא
27 עשיתי כלום ואז הוא שינה. כל הזמן אמרו לו אבא תחתום. " (עמ' 17 לפרוטוקול
28 שורה 10 ואילך).

29 131. נראה אם כן שהמנוח היה אכן נתון להשפעה, הוא היה זקוק לדמות שתטפל בו ותדאג
30 למחסורו, בתחילה שם מבטחו בש.ד. ועל כן ציווה לו את רכושו. לאחר שאותו ש.ד. אכזב
31 אותו ואחותו באה לסייע לו, עשה כעצתה ושינה את צוואתו. בתחילה, לפי עצתה של
32

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 אחותו ערך צוואה לטובת ילדיו כשהוא ממנה אותה כמנהלת העיזבון, אולם בהמשך
2 התעוררה מחלוקת בין התובעת לבין ילדיו של המנוח ובמיוחד הנתבע א.ס. סביב סעיף
3 מינוי התובעת כמנהלת העיזבון. מחלוקת שהן התובעת והן הנתבע העידו עליה:
4
5 132. התובעת העידה: "בהתחלה כשהתקשרתי לא.ס. ואמרתי שאבא שלו גר אצלי, סיפרתי
6 שאבא שלו אצלי, שעשינו את הצוואה בשבילם. אמר שהוא לא רוצה שאהיה
7 אפוטרופוס. לא הבנתי למה שולחים לי עורכי דין. הם שלחו לי מטעם פעמיים עורכי
8 דין. שאחתום. איימו עלי. לא ידעתי מה הם רוצים. בדיון הראשון הבנתי שהם רצו
9 לסלק אותי מהשטח. ש.ס תמיד הזהיר אותם שלא לדבר איתי." (עמ' 12 לפרוטוקול
10 שורה 25 ואילך).
11
12 133. הנתבע העיד כי חרה לו מאוד שהמנוח מינה את א.ד. כמנהל העיזבון ואף אמר כי ניסה
13 להשפיע על אביו לשנות סעיף זה ואף הביא עורך דין שידבר איתו וישכנע שא.ד. לא תהיה
14 מנהלת העיזבון. (עמ' 49 לפרוטוקול שורה 16 ואילך).
15
16 134. מחלוקת זו היא שהביאה לכך שהמנוח ערך צוואה שלישית ביום 9.8.2017 בה ציווה את
17 כל רכושו לתובעת ונישל את ילדיו.
18 הנתבע העיד: "אבא שלי רצה להשאיר לי ירושה אבל רצה שא.ד. תהיה מנהלת עיזבון
19 וא.ד. אם היתה מנהלת עיזבון לא מספיק לה, נותנים לה אצבע רוצה את כל היד, רוצה
20 שיוריש לה את כל הירושה ולאבא אין ברירה אלא להוריש לה כי הוא תלוי בה. זה נגד
21 רצונו." (עמ' 51 לפרוטוקול שורה 1 ואילך) הוא אף מסביר: "עם עו"ד באתי כדי שא.ד.
22 לא תהיה מנהלת עיזבון. הוא לא הסכים. למה לא הסכים, כי א.ד. אמרה לו. קודם כל
23 שיקרה ואמרה שלבן שלו יש אפוט' ואז העיזבון יילך למדינה, הם לא יהנו מזה." (עמ'
24 51 לפרוטוקול שורה 13 ואילך).
25
26 135. מעדות המבקשת עולה בבירור כי כשם שהייתה מעורבת בעריכת הצוואה השנייה לטובת
27 הילדים, כך הייתה מעורבת בעריכת הצוואה מיום 9.8.2017 לטובתה. התובעת הכינה את
28 הרקע, ביקשה וקיבלה ביום 7.8.2017 מכתב אודות מצבו הרפואי של המנוח בו ציינה
29 רופאת *** כי המנוח צלול:
30 "ש. מפנה אותך לנספח 7 עמוד 58, את מכירה את המסמך הזה?
31 ת. כן בטח. ביקשתי לפי הוראה של עו"ד.
32 ש. מי עורך הדין שנתן לך את ההוראה להביא את המסמך הזה?"

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 ת. עו"ד מ.ז. כשהוא ביקש ממנה ועשה את הצוואה הוא ידע מה צריך והיא ידעה
2 מה צריך לעשות. היא אמרה לי לבקש מהרופא לצורך הכנת הצוואה שיראו
3 שהוא צלול. נתתי לה את זה.
4 ש. כשאת ביקשת את המסמך נספח 7 מהרופאה אמרת לה שזה לצרכי הכנת
5 צוואה?
6 ת. ניגשתי לרופאה ואמרתי שעורכת הדין ביקשה כך וכך. אז היא אמרה שהיא
7 יודעת מה היא צריכה ועשתה. " (עמוד 15 לפרוטוקול שורה 23 ואילך).
8 וכן:
9 ש. "נספח 7 לקחת אותו או ש.ס לקח אותו לידי?
10 ת. ש.ס היה חסוי שם. הכל אני טיפלתי. לקחתי מהרופאה ונתתי לעו"ד לפי
11 בקשתה. זה הליך כנראה של צוואות. (עמ' 16 לפרוטוקול שורה 8 ואילך).
12
13 136. התובעת אף מתארת שהיא זו שלקחה את המנוח לעורכת הדין:
14 ש. "ש.ס בא לעשות את הצוואה?
15 ת. בשנת 2017. אני התלוויתי אליו לכל דבר. מבחינה מנטלית היה טוב. הוא הלך
16 עם הליכון, אח"כ התדרדר המצב. הכל הוא עשה איתי. אני ישבתי בחוץ. גם
17 כשהלכנו להוציא את הצוואה הראשונה הייתי איתו. משלמים שם בויזה. "
18 (עמ' 16 לפרוטוקול שורה 16 ואילך).
19 וכן:
20 ש. "כשאתם לעשות את הצוואה לטובתך, נספח 5, הלכת איתו לעו"ד מ.ז.? היית
21 איתו?
22 ת. מי ילך איתו. כל דבר אני. זה היה לפי בקשתו בלבד.
23 ש. ידעת שהוא רוצה לעשות את הצוואה לטובתך ולבטל את הצוואה לטובת
24 הילדים?
25 ת. מה זה ידעתי. זה מה שהוא רצה. ברור שידעתי. אחרי שהוא כעס עליהם ככה.
26 ש. לא ניסית להגיד לו שזה לא יפה שהוא מוציא את הילדים והוא קובע אותך
27 במקומם?
28 ת. כששאלתי אותו למה הוא עושה את זה ושאני לא רוצה, הוא אמר "אני עוד
29 אוהב של ש.ד.". הוא פחד שיעזבו אותו.
30 ש. בפועל מי שהיה לצידו באותו זמן לאותו אדם הוא עשה את הצוואה?
31 ת. כשהוא אמר שהוא לא רוצה לשנות לא רציתי. והוא כעס. הילדים כל הזמן
32 לחצו אותו.
33 ש. אז היית מעורבת בזה?
34 ת. לא. ממש לא. הוא סיפר לי באוזן. אמרתי שאני אמשיך לטפל בו כמו שהוא
35 ביקש. אבל הוא עמד על זה. התעקש. עמד על זה שהוא רוצה לשנות ולא רוצה

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 לתת להם. רוצה לתת רק לי, שאני עוזרות לו. " (עמ' 17 לפרוטוקול שורה 23
2 ואילך).
- 3
- 4 137. מעדותה של עו"ד מ.ז., שערכה הן את הצוואה השניה והן את הצוואה השלישית ושייצגה
5 את התובעת בתחילת ההליכים, עולה שהתובעת היא שקישרה בין המנוח לבין עו"ד מ.ז.
6 " ש. מתי הכרת את א.ד.?
7 ת. לא זוכרת. הרבה שנים אני מכירה את א.ד. לא יודעת לציין את השנים.
8 ש. באיזה נסיבות הכרת את א.ד.?
9 ת. היא באה אלי למכור דירה או איזשהו עניין שקשור למכירת נכס.
10 ש. איפה?
11 ת. *****. לא זוכרת כתובת. זה היה לפני הרבה שנים.
12 ש. פרט לאותה דירה עסקת גם בעניינים של צוואות עם א.ד.?
13 ת. א.ד. בעצמה? לא זוכרת שערכתי לה צוואה.
14 ש. טיפלת בצו ירושה או צו קיום צוואה של א.ד.?
15 ת. אינני זוכרת. זה לא היה בשנים האחרונות.
16 ש. ההיכרות שלך עם א.ד. היא ארוכת שנים, עוד לפני שהכרת את ש.ס?
17 ת. נכון. בהחלט.
18 ש. מי הפנה את ש.ס. אלייך לעשות צוואה?
19 ת. מניחה שא.ד. איני זוכרת במדויק.
20 ש. זה לא מקרי ש.ס. הגיע אלייך?
21 ת. למה, לא יכול לבחור כל עורך דין?
22 ש. יש ב*** ו*** אלפי עורכי דין, את אומרת שמקרי שהגיע אלייך או בעקבות א.ד.?
23 ת. לא יודעת להגיד. לא שאלתי אותו. אני מכירה אותה, מכירה את אחותה
24 שעשתה אצלי העברה ללא תמורה. אני בקרית ים עשרות שנים. אני עורכת דין
25 מ-2010 והוא גר בקרית ים. למה אתה מתפלא כל כך? (עמ' 56 לפרוטוקול שורה
26 14 ואילך).
- 27 138. התובעת היא זו שבחרה את עורכת הדין, היא זו שהסיעה את המנוח אל עורכת הדין,
28 והיא זו שדאגה לקבל מסמך מרופאת *** המעיד על כך שהמנוח צלול וכשיר לצוות.
29 לכאורה מעורבותה נוגעת להיבטים הטכניים של עריכת הצוואה, אולם הנסיבות כולן
30 מבציעות על כך שהתובעת הייתה מעורבת גם בעיצוב תוכם הצוואה.
31
- 32 139. התובעת העידה על עצמה כמי שיזמה את שינוי הצוואה לטובת ש.ד. ועריכת הצוואה
33 לטובת הילדים והשתכנעתי כי היא זו שיזמה את שינוי הצוואה ועריכת הצוואה לטובתה.

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 שינוי זה נולד נוכח המחלוקת בינה לבין הנתבע בעניין מינויה כמנהלת העיזבון בצוואה
2 השניה.
3
4 140. המבחנים כולם מובילים למסקנה כי הצוואה מיום 9.8.2017 נערכה תחת השפעה בלתי
5 הוגנת של התובעת על המנוח.
6
7
8 141. השתכנעתי המנוח היה תלוי בתובעת, היא זו שטיפלה בכל ענייניו, קשריו המשפחתיים
9 העיקריים היו עם התובעת. קשריו הרופפים ממילא עם ילדיו, נוכח ההיסטוריה
10 המשפחתית ונוכח מחלת הנפש ממנה הם סובלים התרופפו עוד יותר לאור המחלוקת
11 סביב מינויה של התובעת למנהלת העיזבון. מחלוקת שהתובעת תרמה לה.
12
13 142. המנוח היה בעל גורמי סיכון להשפעה בלתי הוגנת. מצבו הבריאותי הקשה, מוגבלותו
14 הפיזית, ראייתו הרופפת הובילו לכך שהיה תלוי באנשים אחרים למילוי צרכיו. המנוח
15 נהג לגמול לאותם מטפלים בעריכת צוואה לטובתם. תחילה ראה ב.ש.ד. את הגורם
16 הטיפולי, משזה איכזב אותו והתובעת חזרה לחייו והחלה לטפל בו, עשה כרצונה על מנת
17 להבטיח שתמשיך ותדאג לו. תחילה הסתפקה התובעת במינויה כמנהלת העיזבון של
18 רכושו, אך נוכח המחלוקת בינה לבין הנתבע השפיעה על המנוח לשנות פעם נוספת את
19 הצוואה ולצוות לה את כל רכושו, תוך נישול ילדיו.
20 **הלכת החוטים השזורים**
- 21 143. כב' השופט הנדל בבע"מ 4459/14 פלונית נ. פלוני (06.15.15) [פורסם במאגרים
22 המשפטיים] קבע:
23 "חוטים שונים של עילות שונות – הגם שלא היה בכוחם לבסס עילה עצמאית – יכולים
24 להישזר יחד לרבדים המחזקים ומבססים את מסקנת בית המשפט המחוזי. ההשפעה
25 הבלתי הוגנת העולה עד כדי שלילת הבחירה החופשית של המצווה הינה מבחן דינאמי
26 ורחב כקשת החיים. בית המשפט המחוזי נעזר בחוטים השונים כדי להגיע לראייה
27 כוללת המשקפת את מלוא התמונה."
28 144. החוטים כולם שפורטו לאורך פסק הדין מובילים למסקנתי כי הצוואה מיום 9.8.2017
29 נחתמה תחת השפעה בלתי הוגנת ודינה להתבטל.
30 145. נוסף על כך עולות תהיות סביב תהליך אישור הצוואה בפני עו"ד מ.ז.
31
32 146. המסמכים הרפואיים הצביעו באופן חד משמעי כי המנוח לא יכול היה לקרוא מסמכים
33 עת ערך את הצוואה. למרות זאת העידה עו"ד מ.ז. כי המנוח קרא את הצוואה, עקב אחר

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 הכתוב עם האצבע ויכול היה לקרוא את הטקסט. למרות המסמכים הרפואיים, לדעתה
2 של עו"ד מ.ז. המנוח לא היה עיוור. (עמ' 60 לפרוטוקול שורה 8 ואילך).
- 3
4 147. גם העדה השניה, אמה של עו"ד מ.ז., י.ז., העידה כי המנוח קרא מצויין את הצוואה –
5 עדות שעומדת בסתירה מוחלטת למסמכים הרפואיים:
- 6 "ש. האם הוא קרא את הצוואה?
7 ת. כן.
8 ש. איך קרא אותה?
9 ת. היא נותנת ללקוח. " (עמוד 53 לפרוטוקול שורה 20 ואילך)
10 "ש. בטוחה שהוא קרא אותה, בקול רם?
11 ת. הוא קרא כל מילה.
12 ש. אחרי שקרא כל מילה הוא חתם על הדף הראשון?
13 ת. כן.
14 ש. הוא ידע איפה לחתום כי ראה מצויין?
15 ת. כן. ראה מצויין. " (עמ' 53 לפרוטוקול שורה 30 ואילך).
- 16 148. עדותן של עו"ד מ.ז. ואמה, י.ז. רצופות סתירות נוספות. בעוד שהתובעת העידה כי היא
17 זו שהביאה את המנוח לעורכת הדין ועו"ד מ.ז. העידה כי נכנס עם הליכון, הגב י.ז. העידה
18 כי הגיע לבד והשיבה לשאלה האם המנוח הלך בסדר: "נכנס בסדר גמור. לא היתה שום
19 בעיה." (עמ' 54 לפרוטוקול שורה 14 ואילך).
- 20 149. בעוד שהתובעת העידה כי היא זו שהתקשרה לעורכת הדין והביאה את המנוח אליה
21 לעריכת הצוואה והיא זו שביקשה וקיבלה את המסמך הרפואי מיום 7.8.2017 (עמ' 15
22 לפרוטוקול שורה 25 ואילך) העידה עו"ד מ.ז. כי המנוח שוחח איתה ישירות בטלפון והיא
23 הדריכה אותו לגבי המסמך הרפואי. (עמ' 57 לפרוטוקול שורה 9 ואילך).
- 24 150. סתירות אלו מעלות חששות כבדים באשר להליך חתימת הצוואה.
25
26 151. חשש נוסף מתעורר נוכח המאמץ מצידה של התובעת ועורכת דינה בתחילת ההליך,
27 עו"ד מ.ז. שלא לחשוף את הצוואה שערך המנוח לטובת ילדיו ביום 4.9.2016.
28
29 152. בדיון שהתקיים ביום 4.2.2021 טענה התובעת שהיא אינה מוצאת את הצוואה מ- 2016
30 בסיום הדיון ניתנה החלטה כי על עו"ד מ.ז. להמציא את הצוואה משנת 2016. רק לאחר
31 מספר החלטות בעניין זה, הגישה התובעת באמצעות ב"כ ביום 18.3.2021 העתק צילומי
32 של הצוואה משנת 2016.

בית משפט לענייני משפחה בקריות

ת"ע 56416-09-20 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
ת"ע 56430-09-20 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1
2 153. לסיכום, אני קובעת כי הצוואה מיום 9.8.2017 נחתמה תחת השפעה בלתי הוגנת של
3 התובעת על המנוח מכל הנימוקים שפורטו לעיל ועל כן היא מבוטלת.

4 סוף דבר

5 154. לאור האמור לעיל, הבקשה לקיום צוואת המנוח ש.ס מיום 9.8.17 נדחית וההתנגדות
6 מתקבלת.

7
8 155. לאור התוצאה אליה הגעתי, אני מחייבת את התובעת בהוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בסך
9 של 15,000 ₪ שישולמו לטובת המתנגדים בתוך 30 יום מהיום, שאם לא כן הסכום יישא
10 הפרשי הצמדה וריבית מיום מתן ההחלטה עד למועד התשלום בפועל. מאחר והמומחית
11 בחוות דעתה קבעה שהמנוח היה כשיר לחתום על הצוואה לא אחייב את התובעת להשיב
12 לנתבעים את שכר טרחת המומחית ואסתפק בהוצאות שנקבעו.

13 המזכירות תשלח את פסק הדין לצדדים ותסגור את התיקים.

14 פסק הדין ניתן לפרסום בהשמטת פרטים מזהים.

15
16 ניתן היום, כ"ב אדר ב' תשפ"ד, 01 אפריל 2024, בהעדר הצדדים.

17
18
19
20
21
22

חתימה